

قاسم آباد
لکھاری لاہور

ادارہ پنجابی لکھاریاں جیاموسی شاہدرہ لاہور

سکولوں کا لہجہ ہے بے شک لائبریریاں لہجہ منظور پنجابی دا علمی تہ ثقافتی رسالہ

سرپرست شیخ عبدالغفور
قانونی مشیر خالد محمود ایڈووکیٹ

ماہنامہ لکھاری لاہور

نہاٹندے

جمنی	طفیل غلش
امیریکہ	اشرف گل
گوجرانولہ	ڈاکٹر حفیظ احمد
ننگانہ	احسان اللہ طاہر
فورٹ عباس	اصغر ڈار
چوکی	محبوب عالم
قصور	بشیر الماس ہائی
شکر گڑھ	شریف انجم
	سیلم آفتاب سلیم
	عثمان سالک مہروی

جلد نمبر ۱۳ شماره نمبر ۸ اگست ۲۰۰۲ء

ایڈیٹر اقبال زخمی
چیف ایڈیٹر دلدار چودھری
مینجنگ ایڈیٹر ارشد اقبال ارشد

انور اداس - امجد اقبال امجد - امجد اقبال امجد

ذوالفقار مجاہد - ڈاکٹر اسلم حسن

منیجر اشتہارات تنویر اقبال چشتی سرکولیشن منیجر چودھری غلام نبی

جنرل منیجر میاں منیر حسین منیر خواتین منسز زاہدہ منیر

ادارہ پنجابی لکھاریں جیاموسی شاہد رہ لاہور فون نمبر: 7920929

دلدار چودھری نے خادم پرنٹنگ پریس چیمبر جی روڈ لاہور تو چھپوا کے جیاموسی شاہد رہ لاہور توں ٹوریا

کتابوں کی فہرست

از پروفسر بغیر احمد تنہا	تاریخ اسلام	-1
از ایس ایم شاہ	مطالعہ تاریخ	-2
از صفور حیات صفور	مطالعہ تاریخ	-3
از صفور حیات صفور	اسلامی ہند کے تہذیب و سیاسی کارنامے	-4
از ترمذی ایوب	عہد مظنیہ کے تہذیب و سیاسی کارنامے	-5
از پروفسر اشفاق حسین شاہ	سلاطین دہلی پور مظنیہ عہد انہوں کا تہذیب و نسق	-6
از زاہد حسین انجم	تاریخ پاکستان ۱۹۳۷ء تا حال	-7
از ایس ایم شاہ	عہد قدیم	-8
از پروفسر نظام رسول	سلاطین دہلی	-9
از پروفسر اکرم سعید	سلاطین دہلی	-10
از صفور حیات صفور	عہد مظنیہ	-11
از صفور حیات صفور	تاریخ ہندوپاک	-12
از اصغر علی شاہ چغری	تاریخ پنجاب	-13
از فضل کریم شیخ	جدید دنیا کے اسلام	-14
از ایس ایم شاہ	اسلامی ادارے تہذیب و تمدن	-15
از غور گلہری	تاریخ یورپ (۱۷۸۹ء تا حال)	-16
از ایس ایم شاہ	تاریخ تاجکین	-17
از ایس ایم شاہ	تاریخ ترک	-18
از پروفسر خالد قریشی	تاریخ انگلستان	-19
از زاہد حسین انجم	تاریخ امریکہ	-20
از نظام مصطفیٰ ہسنگ	تاریخ پنجاب	-21
از صفور حیات صفور	سیاسیات عالم	-22
از ایس ایم شاہ	تاریخ اسلام	-23
از جمیل احمد پال	پاکستان کی خارجہ پالیسی	-24
از نظام مصطفیٰ ہسنگ	تاریخ عہد قدیم	-25
از قدر آفاق	تاریخ پاک و ہند (مغل سلطنت کا زوال)	-26
از ایس ایم شاہ	تاریخ یورپ (۱۷۸۹ء تا ۱۹۵۳ء)	-27
از ایس ایم شاہ	تاریخ وسط ایشیا	-28
از پروفسر اشفاق حسین شاہ	چھ عالم عرب	-29
از غور گلہری	مضامین علوم تاریخ و مطالعہ پاکستان	

ماسٹر گائیڈ ایم اے سیاسیات جمیل احمد پال

ایور نیو بک پبلیشنگ سرگرم روز اردو بازار لاہور (فون: 7224925)

فاروق سنز ۱۶-۱۷ مارکیٹ، اردو بازار، لاہور (فون: 7325567)

ایس شمارے وچ

پہلی گل

ونگاں والی	۵	چودھری نظیر احمد ارمان
کرنار ب سویرا لے	۷	ارشاد اقبال ارشد
کلی قیامت	۱۰	فقیر اثر انصاری
انور اداس دی فکری چیک	۱۳	اختر ہاشمی
حقیقت الشعراء	۱۶	عاشق
مٹی دے سریر	۲۰	سلیم آفتاب سلیم
ویلد پانڈھی	۲۳	سید طاہر شیرازی
تیری	۲۳	طفیل خلش
یاد	۲۳	میاں جاوید جالندھری
نعت		محمد عثمان سالک
نعت		ریاض احمد قادری
شہرے تے خبراں		

ایس سال لکھاری ڈانواں ڈول ای رہیا۔
 کجھ حالات ایہو جے ہو گئے سن۔ جولائی وچ پرچہ
 تیار سی کاپیاں جوڑن ای لگا ساں جے اچانک میرا
 مالا (برادر نسبتی) محمد اکرم نعیم بلڈ پریشر ہائی ہو
 جان نال اللہ نوں پیارا ہو گیا۔ میرے لئی ایہ بہت
 وڈا صدمہ سی۔ اکواری تے سارا کجھ اپ سیٹ ہو
 گیا۔ بھائی محمد اکرم نعیم دا تعلق شعبہ تعلیم نال
 سی تے لوہ ایم اے پنجابی سن۔ دعائے اللہ مرحوم
 نوں اپنی جوار رحمت وچ تھاں دیوے۔ اکواری
 لکھاری فیر تہاڈے ہتھاں وچ اے۔ میری
 کوشش اے کہ ایہ باقاعدگی اختیار کر لوے۔

تہاڈا مہرا

اقبال زخمی

ایل ایل بی تین سالہ کورس کی انفرادی خصوصیات کی حامل گائیڈز

سال اول

- ☆ پرچہ نمبر 1: ماسٹر گائیڈ "انگلش اصول قانون" از ثور بھاری
- ☆ پرچہ نمبر 2: ماسٹر گائیڈ "قانون معاہدہ بیچ مال" از ثور بھاری
- ☆ پرچہ نمبر 3: ماسٹر گائیڈ "اصول قانون اسلام" از ثور بھاری
- ☆ پرچہ نمبر 4: ماسٹر گائیڈ "قانون ہارٹ و قانون آسائش" از ثور بھاری
- ☆ پرچہ نمبر 5: ماسٹر گائیڈ "تعمیرات پاکستان" از ثور بھاری
- ☆ پرچہ نمبر 6: ماسٹر گائیڈ "دستور برطانیہ و امریکہ" از ثور بھاری

سال دوئم

- ☆ پرچہ نمبر 1: ماسٹر گائیڈ "دستور پاکستان" از ثور بھاری
- ☆ پرچہ نمبر 2: ماسٹر گائیڈ "اصول نعت" از ثور بھاری
- ☆ پرچہ نمبر 3: ماسٹر گائیڈ "قانون تجارت" از ثور بھاری
- ☆ پرچہ نمبر 4: ماسٹر گائیڈ "قانون انتقال جائیداد" از ثور بھاری
- ☆ پرچہ نمبر 5: ماسٹر گائیڈ "اسلامی شخص قانون" از ثور بھاری
- ☆ پرچہ نمبر 6: ماسٹر گائیڈ "قانون بین الاقوام" از ثور بھاری
- ☆ پرچہ نمبر 7: ماسٹر گائیڈ "خصوصی مقامی قوانین" از ثور بھاری

سال سوئم

- ☆ پرچہ نمبر 1: ماسٹر گائیڈ "قانون ضابطہ دیوانی" از ثور بھاری
- ☆ پرچہ نمبر 2: ماسٹر گائیڈ "ضابطہ فوجداری و قلمی اصول قانون" از ثور بھاری
- ☆ پرچہ نمبر 3: ماسٹر گائیڈ "قانون شہادت و قانون ضابطہ اخلاق" از ثور بھاری
- ☆ پرچہ نمبر 4: ماسٹر گائیڈ "قانون عرضی و قلمی و توضیح تحریری قوانین" از ثور بھاری
- ☆ پرچہ نمبر 5: ماسٹر گائیڈ "تفسیری قوانین" از ثور بھاری
- ☆ پرچہ نمبر 6: ماسٹر گائیڈ "قانون خورد" از ثور بھاری
- ☆ پرچہ نمبر 7: ماسٹر گائیڈ "قانون لیبر و فیکس قوانین" از ثور بھاری

ایل ایل بی کے تازہ ترین سابقہ پیپرز

فاروق سنز 16-الکریم مارکیٹ اردو بازار لاہور

فون نمبر: 042-7325567

چودھری نظیر احمد ارمان (جھنگ)

ونگاں والی

میں تیرا بچا نہیں بھڑانا! خبردار
توں ایہ گل فیر کہتی اللہ معافی توں کلوڑ
بھریاں نظراں نال دیکھدیاں ہویاں لیاقت
نے کہیا تے نال ایہس تے یہ کے سکول ٹر
گیا۔ سکول جانیاں ہوئیاں لوہنے سوچیا پتا
نہیں ایہ کڑی میرے پچھے کیوں پے گئی
اے میں ایس نال نیرلاں گا۔ کلاس روم وچ
بٹھیاں ہویاں لوہ ایسے خیال وچ ڈب جاندا
کہتا نہیں کس مصیبت میرا رستہ ک لیا اے۔
سکول توں واپسی تے اللہ معافی
لوہدے انتظار وچ بیٹھی سی لیاقت نے
دیکھدیاں ایہس شاپ تے بجیاں دکاں
دے پچھے لک کے جان چائی دو تن بہاں
لکھن دے بعد اللہ معافی نے جدوں دیکھیا
سارے ای پڑھا کو گمراہ اول پرت چکے نیں
لوہ دی مایوس ہو کے بس دی پچھلی سیٹ یہ
کے گم ٹر گئی۔

انگلے دیہاڑے فیر لوہ انجے وانگ
بس تے یہ کے آئی لیاقت اپنے شاپ تے
کھڑا سی جدوں لوہنے لیاقت ول بھیا تے
پاگلاں وانگ لوہدے ول ودھی۔ لیاقت نوں
پڑ کے اپنے کول بٹھان دی کوشش کہتی
لیاقت بھڑاؤندا ہویا اپنے نال دے منڈیاں

کول یہ گیا بس وچ بیٹھے سارے ای مسافر
ایس حرکت تے حیران سن کہ پتا نہیں
ایہاں دا کیہ جھگڑا اے۔ اک اوہڑ عمر دی
عورت نے کہیا گلدا اے پیار بچیا پار ہے نیں
لوس دی ایس گل تے گڈی والیاں نے زور
دا قبضہ ماریا۔ لوکاں دی آواز لیاقت نوں انج
محسوس ہوئی جیویں کے نے لوس ہوں ناز
کر بھڑیا ہووے۔

سارے کلاس فیلو لوس نوں چھیڑ
دے پر لوہ تھمے تے وٹ دیکھدار ہیہ انج گلدا
سی لیاقت کے نوں مار بھڑے گا سکول اپڑ
کے جدوں لیاقت کلاس وچ بٹھا استاد جی
نے سوال کیتا تے لیاقت دے مونسواں اللہ
معافی نکھیا سارے منڈے زور نال سے
انہا عیاں دکھیاں وچ بیڑ پے گئی۔ ماسٹر جی
نے گل بچھی منڈیاں اتوں ساری گل
لیاقت دے ساہویں دس بھڑی تے ایس
گل داساری کلاس نوں پتا چل گیا۔

لیاقت توں پچھیا گیا لوہنے کہیا
استاد جی میرا کیہ قصور اے میں تے لوس
توں نفرت کردا ہاں کئی واری میں لوس نوں
کہیا اے میرا بچھا بھڑ دے پر لوہ بازاہی نہیں
آوندی ایس گل تے لیاقت داسر چکرایا تے
اکھیاں دے اگے ہیرا ہون لگ پیا لیاقت
گھبرا کے ڈگیا ساری کلاس دے منڈے
لوس تے اکٹھے ہو گئے وچارہ بے ہوشی وچ
کہہ اللہ معافی مینوں بھڑ دے میں تیرا کیہ
نقصان کیتا اے کیوں میرے پچھے پے گئی

ایس کچھ دیر توں بعد لوہ ہوش وچ آیا۔ ایہ صر
لوہر دیکھیا تے اٹھ بٹھا دو جیاں توں پچھیا
مینوں کیہ ہو یا اے۔

پہلی واری پیار بچیا دلہ کے
گھبرایا ہویا لیاقت واپسی تے جدوں مڑیا
سارے چھوہراں نے اللہ معافی نوں دس
دتا کہ انج لیاقت بے ہوش ہو یا اے ایہ سن
کے لوس وچاری نے کہیا میں کوئی بلاتے
نہیں ہاں میں تے اک کڑی ہاں مینوں تے
سارے دی لوڑا اے۔ میری تے خواہش
لوہو ای اے جیہڑی ہر عورت دی ہوندی
اے۔ ہر عورت مرد دی پناہ بٹھ رہتا
چاہندی اے تے میں تاں لوس کولوں پناہ
منگی سی جے کر لوہ مینوں چنگا نہیں سی
بکھداتے فیر انج توں اگانہ میں لوس نوں
اپنی نفرت والی شکل نہ دکھاساں اصل وچ
ایہ لیاقت دیاں خوبصورت اکھاں نے جنہاں
مینوں شکار کر لیا میں کئی بھلی پے گئی۔ میں
تے دھرتی داں تے جن نال پیار پاتھیں۔
ممکن اے کدی جن نوں دھرتی دی لوڑ پے
دنجیں ایہ آکھدیاں ہویاں اللہ معافی بس
تے بیٹھن دی جائے پیدل ٹر پئی۔ لوہ دیاں
اکھاں وچ ہنواں دا ہنر سی سارے لوکی
لوس نوں دیکھ کے ہمدرد رہے۔

گھر پر تہاں ہو یاں وچاری ایہو
ای کہندی گئی لوہو یا مینے سے ہنہ نہیں آندا۔
میں کیڑی بھل گئی ہاں۔ میں بدنام وی ہوئی
تے لیاقت دی مینوں نظر اچھڑیا گلدا اے

سبحان اللہ تے پاک محمد

سبحان اللہ ہے پاک محمد خلق حسن دا والی
اللہ سد معراج بیمانے دید کر۔ حق عالی
احد احمد کٹھے ہو گئے نوح محفوظوں کے
طاقت رعی جبریل نہ کائی قدم اکاں کیہ رکھے
تیرے درشن باجھ محمد اک پل چین نہ آوے
مر نبوت اللہ حشی پاک نبی گل پاوے
پیر اختر لکھاں آئے کوئی نہیں در جیس خالی
اسے پر مر محمد تائیں کرم کر۔ رب عالی
نور نور نورانی چہرہ سب رازاں وچ بھریا
لنگھ اجتا دی منزل نیکاں پلا اسدا پھریا
دین دنی دی رحمت والی چالی ہتھ پھرائی
تیتھوں صفت معراج نہ ہووے تیں وچ علم کائی
اسدے جیڈ نہ کرماں والا جس نوں یار بلاوے
سد محمد اسمائاں تے دیدوں عید مناسے
شیخ معراج دین معراج (مرحوم)

ماہنامہ لکھاری دا

نعت نمبر ۵

چھیتی آرہا اے لہندے لئی

”یار رسول اللہ“

رویف والیاں نعتاں چھیتی گھلو

تسلی چار نعتاں گھل سکدے او

لوہد ارشتہ منگیا پہلے تے انہاں مانہ کیتی فیر
من گئے۔

لوکی کڑی تے منڈے دی
تعریف کردے ویاہ داستواں دن سی اللہ
معانی ونگاں وچن لئی پنڈو وچ پھیر الارعی سی
کسے نے کہیا معانی نوں ویاسی دوہٹی نوں
ونگاں چاڑھ دے لوہ خوشی خوشی لئی لوس
گھر اپڑ گئی ونگاں پسند کیتیاں کنیاں لوہ ونگاں
چاڑھ رعی سی تے اتوں لیاقت آ گیا لوہنے کہیا
ونگاں والے میری دوہٹی نوں خوبصورت
ونگاں چاڑھ کے بانہواں دی خوبصورتی ودھا
دے جنی رقم چاہویں گی لونی تیتوں مل
جلاوے گی۔

اللہ معانی نوں ایہ آواز جانی پہچانی
گئی پچھے پرت کے دیکھیا تے حیران رہ گئی
لیاقت کھڑا سی۔ لوس نوں دیکھدیاں ہویاں
اللہ معانی نوں گزریا ویلا یاد آیا۔ معانی دوہٹی
دی بانہواں چوں ونگاں دھر و لیاں لکھاری
سرتے رکھی تے چھیتی چھیتی ٹر پئی
کہن گئی اسیں لوک کسے دی خوبصورتی وچ
کیہ ولوہا کر سکدے آں۔ لیاقت نوں اج
اللہ معانی بڑی چنگی سوہنی لگ رعی سی لوہ
چاہندا سی کہ اک ولری فیر لوس نوں تک
لوے پر اللہ معانی لوس پنڈوں چھیتی
کدھرے دور دو جے پنڈ گئی لیاقت کہہ
رہیا سی توں کئی سوہنی ایں ”ونگاں والی“

لیاقت میری غرمت توں نفرت کیتی اے
میں تے لوس توں کچھ نہیں ساں سمجھدی جے
کر لوہ مینوں اپنا مالید اتے میری حیاتی سنور
جانڈی میں وی گھر گھر جا کے چوڑیاں نہ
دھدی عزت مال زندگی گزردی پر میری باربا
میرے لیکھاں وچ دکھ ای لکھے میں شام
ویلے گھر اپڑے تے چپ چوتے نئی تے
لاش دا گوں لئی پے گئی۔

ماں نے کہیا دے کیہ گل اے اج
توں چہ مال گھر آئی ایں وچاری مونسوں کچھ
نہ بولی بس اکو ای لیاقت دی تصویر لوہدی
اکھاں اگے کھدی رعی اللہ معانی چھیتی
بھار پئے گئی ڈاکٹراں نے مشورہ دتا ایس دا
ویاہ کر دیو ٹھیک ہو جلاوے گی ماں پیو نے ہتھ
پہلے کردتے۔

لوہد لیاقت نوں وی اک کڑی
چنگی گئی تے لوہ لوہدیاں نظراں دا قیدی ہو
گیا خود وی چنگا سوہنا سی کڑی نے وی
لوہدے تے جادو کیتا اکھاں چار ہوئیاں لوہو
لیاقت لوس دیاں راہواں وچ کھڑا ہوندا
کدے کدے لوہ لفت دیندی تے کدیں
لوس نوں پرانہ سٹ دیندی وچار اساری
رات چمت تے چہ حیاں کڑیاں گن دار ہندا
اگلے دیھاڑے فیر لوہدے راہواں تے بہندا
جس دن لوہ نہ آندی سار لون گھر والیاں مال
لڑائی لڑا لیاقت دے چہ چہے مزاج دی
وچ لوہدی ماں نوں معلوم ہوئی۔ ماں سیانی
سی لوہنے کڑی دے گھر والیاں نوں مل کے

کرنا رب سورا

اے

ارشاد اقبال ارشد

غزل کدی پنجابیاں لئی لوہو
 منف ہووے گی پر پیر فضل کجراتی غلام
 یعقوب انور، تنویر حذری، اقبال زخمی زوف
 شیخ، سلیم کاشر، ساغرمت، منظور وزیر آبادی،
 اکرام مجید، علی محمد ملوک، ڈاکٹر یونس احقر
 تے ایس نسل دے دو جے بزرگ شاعر
 اپنیاں غزلاں راہیں فنی مہارت تے فکری
 اذان دے اجے دیوے بالے نیں کہ ایہ
 صرف پنجابی دی ہر من پیاری صنف بن گئی
 اے سگوں جدید پنجابی غزل نون اردو،
 فارسی، تے دو جیاں مشرقی زباناں دی
 شاعری دی ساہنویں فخر نال رکھیا جاسکدا
 اے۔ ایہناں بزرگت شاعراں نے غزل
 نوں جسرا مان تران چھیا اے لوہدے چاننا
 غزل نوں نوں نسل دے ہر من پیاری
 منف بنا چھڈیا اے۔ بھلاویں اج وی
 پدمصر، زباجی، مسدس، محسن، گیت تے
 کافیاں لکھن والے شاعراں دا گھانا نہیں پر
 پردھاگی غزل نوں ای حاصل اے۔ شاعر
 جدید تر لہجے دا ہووے پا پر اپنیاں قدراں دا
 پاپیوان، لوہدے کول غزل دے نمونے

ضرور موجود نیں۔ منیر نیازی، بشیر منذر،
 اقبال صلاح الدین تے اقبال قیصر ورگے
 شاعر جنہاں دی پچھان نویں نظم پاروں
 اے، غزل دا جادو ایہناں تے وچ چلے بغیر
 نہیں رہ سکیا تے ایہناں وی غزلاں کہیاں
 نیں۔

اج دے دور دا تقریباً ہر شاعر
 غزل کہ رہیا اے پر نویں نسل وچوں انور
 لو اس، زاہد، ہما، ذوالفقار، مجاہد، نوید شہزاد، منیر
 احمد کمال، عمران سلیم تے ہور بہت سارے
 شاعر اپنی جنگی غزل کہ رہے نیں کہ آون
 والا ویلا ایہناں تے مان کرے گا۔ اجیہے مان
 یوگ شاعراں وچوں اک انگریزوں نال شاکر
 مٹھی داوی اے۔

شاکر مٹھی مشاعریاں وچ گھٹ
 جاندا اے، ریڈیو والیاں نال یاری نہیں
 گنڈھدا، ٹی وی شیخین دے کدی نیڑے
 نہیں ڈھکا، قلم والیاں نال لوہدا کوئی واقعی
 نہیں تے اخبار نال وی لوہدا تعلق صرف
 پڑھن دی حد تک اے۔ پنجابی رسالیاں
 نوں غزلاں پوسٹ کرن لئی لوہدے کول
 دیکھل نہیں۔ لوہ اک جماندرو شاعر تے سچا
 قلمکار اے تے سچائی نوں ٹھہیاں دی لوڑ
 نہیں ہوندی۔ خوشبو اپنے آپ آل
 دوالے کھلر جاندی اے تے سچے موتیاں
 دے لشکرے بگھے نہیں رہندے۔ وارث
 شاہ ملکہ ہانس دی مٹی جیسی مسیت وچ بہ کے
 ہیر لکھدا اے تاں لوس تے پہلاں لوہدی

ہیر دا ذکر قصور اپڑ جاندا اے۔ کڑیاں کلاں
 وچ مگری تھلے بیٹھا تنویر حذری جدوں کہندا
 اے۔

لوہدے نازک پیراں نوں
 قابلیں وی چہہ چہہ جاندا
 میں مگری دی چھلویں بہ کے
 غزل جہدے لئی جوڑی

تاں حذری بھلاویں اپنے پنڈوں
 نکلے تے بھلاویں نہ نکلے پر لوہدی غزل ایہ
 کنڈیشن کمریاں وچ بھن والے افسراں توں
 لے کے یونیورسٹی دے کلاس رومیاں تاں
 ہر تھاں صحت دا موضوع بن دی اے۔ فیر
 ایس پنڈ دا مولوی عبدالستار وی تاں ہويا
 اے۔ لوہدے دور وچ نہ ریڈیو ہوندا سی تے
 نہ ٹی وی، نہ اخباراں دے سرتے لوک وڈا
 شاعر بن دائل لاوندے سن تے نہ ای پی آر
 دے سرتے اکے آون دی رواج سی پر
 مولوی عبدالستار دی اکرام محمدی، قصص
 الحسنین، بدایاں ماہ، مجموعہ اشعار، تے سی
 حرفیاں اج لوہدی موت توں 88 سال
 سال بعد وی لوہے طرح پڑھیاں جاندیاں
 نیں۔ شاکر مٹھی وی جماندرو شاعر اے ایس
 لئی لکھوں وی ٹھہیاں دی لوڑ نہیں،
 ایہدے شعراں دی صہک دسدی اے کہ
 آون والے دور وچ ایہدی شاعری لوکاں
 دے بھلاں تے ہووے گی۔

شاکر مٹھی دی ایس جیوندی
 جاگدی شاعری دیاں بہت ساریاں پر تاں

نہیں تے لوس حیاتی دے بہت سارے
پکھاں نوں اپنے شعراں دا موضوع بنایا
اے۔ فکری پکھاں تے گل کرن توں پہلاں
اک دوگھاں فنی حوالے نال کرنیاں ضروری
محسوس ہوندیاں نیں۔

اپنے شعری مجموعے ”پندہ
بھیری رابت دا“ وچ لوس فنی حوالے نال کئی
خوبصورتیاں پیدا کیتیاں نیں۔ پر میں جس
کچھ نوں خاص طور تے سامنے لیونا چاہتاں
اوہ ترکیب سازی اے ”ترکیب دے معنی
جوڑن یا ملاون دے نیں۔ اوہ اکھو جمرے
دو یاد توں ودھ اکھراں دے جڑن نال جن
ترکیب اکھواندے نیں۔ ترکیباں پاروں تہ
صرف شعر دے حسن وچ ولاھا ہوندا اے
گکوں تھوڑے لفظاں وچ وڈی گل کرناوی
سوکھا ہونا اے۔“

بہاں غزل وچ ساریاں توں پہلا
ناں توں بھاری ہو رہاں دا اے جنہاں اپنے
پہلے غزل پر اگے ”ونکیاں“ (پیار ہے کہ
پالستان ہی توں بعد چھپن والا پہلا غزل پر اگ
کی) وچ بہت ساریاں ترکیباں اور تیاں جن
”میریاں زبان دے نرول در تارے تے
پینڈھوسوں نال تعلق رہیں والے اکھراں
پاروں خاص طور تے دل نوں کھج پاؤندیاں
نیں۔ ایہناں توں بعد تقریباً ہر غزل کو
شاعر نے ترکیباں دی ور توں کیتی اے پر
شاکر مٹھی کول ایہ ور توں کئی وی اے تے
زیادہ وی۔ شاکر دیاں ورتیاں کچھ ترکیباں

دیکھو

سننے دی پوٹھ ’ رتھاں پریاں
ور گیاں ’ آس دی نگری ’ خوشیاں داسویرا
غماں دے لشکر ’ تاکھ دی شنی ’ آس دی
کوئل تے دل داسورج جو غیرہ۔

فکری حوالے نال شاکری دی
شاعری دی ساریاں توں وڈی خوبی ایہ دے
کہ اوہ لوکاں دی گل کردا اے۔ لوکاں دے
ساہواں نال سالیہ دیاں لوہتاں دیاں خوشیاں
تے غمیاں ’ سکال تے سدھراں ’ خواہشاں
تے امکاں نال گھاناں تے تھڑاں نوں
اپنے شعراں وچ پیش کردا اے۔ گل نوں
اگے توں توں پہلاں لوہدے کچھ شعر نہ
کن لکھے۔

اکتاں بھکھے بالاں تائیں
لارے لپے لا پر چایا

کل دے نالوں بھتے نیں اج
ماڑے بھکھ دی سولی ننگے

ڈکے جان نہ جیویں اتھرو پکھاں اتے آئے
ایویں بھکھے بال نہ جان بائیاں تھیں پر چائے
شاکر صرف بالاں دے بھکھے
ہون دی گل ای نہیں کردا۔ دیس دے کھ
گھر وچ بھکھ ننگ تے غربت وٹن والے
حاکماں ’ وڈیریاں ’ جاگیرداراں ’ زرداراں
تے راکھیاں دے مونہاں توں نقاب وی
لاہندا اے۔ دیس دالال لٹن دا گڈاوی بھدا

اے۔

ساڈے دیس دی خوشحالی نوں
زرداراں دے گھاپے کھائے
ایہ گھاپے اک تھان نہیں دسدے
سگوں تھان تھان نظر آوندے نیں۔

کدھرے ایہ زردار محنت کشاں دا استحصال
کردے نیں تے کدھرے وڈیرے دے
روپ وچ ہدی تے مزارے دے جیون
نوں دوزخ بنا کی رکھدے نیں۔ محنت کشاں
دی محنت تے سبوا دے بدلے وچ لوہتاں
دی حیاتی وچ زہراں گولن والے ایہناں
بھیریاں نوں شاکر تھان تھان تے بچا کر دا
اے۔

میرے گم وچ قسمت نہیں
کیتا سینہ ہے اے
محنت میرے چیاں دی
لینا بونج وڈیرا اے

شام سویرے ہاں کے تہدی سبوا کرنا
لوہو میرے مانہ ساڈا دکھ دیاں زہراں کھولے
ایہناں ملک من وکے زرداراں

دکاراں تے ڈکاراں پاروں بولانی دی حیاتی
دنوں دن ننگ ہو رہی اے۔ ایہ امیر تر تے
لوک غریب تر ہو رہے نیں۔ لوک روٹی
دی برکی برکی نوں ترس رہے نیں تے
دو جے پاسے سینھاں دے کتیاں نوں کھان
نوں ہاسکتے تے پان نوں مٹھل لھدے نیں۔
اکتاں دے کتیاں گل مٹھل
اکتاں دے نیں بال وی ننگے

آج وی قاتے نال ای کئی رات غریباں یارو
 آج وی سیشاں بھر بھر لپو دولت نال محوولے
 لہناں سیشاں پاروں ای معاشرے
 وچ عزت تے وڈیائی دا معیار یورگی
 پرہیزگاری تے علمی بھرت نہیں رہیا۔
 کوٹھی کار نکھکاتے تک پیلنس بن چیااے۔
 ایس لئی لوکائی پیسے پچھے لس رہی اے۔
 ماڈیاں کولوں خوشیاں داسویرا دور لس رہیا
 اے تے غماں دی رات لمی ہوندی چارہی
 اے۔ پھرے تے کمرے بندے بہری
 رات دا پندہ کرن تے مجبور نہیں۔ دن
 چنہداکتے دسد ای نہیں۔
 رات غم دی ہور لمی ہو گئی
 دور خوشیاں دا سویرا ہو گیا
 جدوں بندے کولوں خوشیاں دا
 سویرا لس جاوے تاں جن حتر کیہ بھن بھرا
 وی انجانوں بن جانے نہیں۔ رشتے ہاں دے
 رہ جانے نہیں۔ سکھاں وچ حتر بن والے
 دکھاں وچ بندے نوں غماں دیاں ٹیہاں
 سن لئی کلیاں بھنڈ جانے نہیں۔ شاکر وی
 شاعری وچ بھنڈ حتر تے سکیاں وی
 بے حسی تے خود غرضی دا کرب وی دسد ا
 اے۔ لوہ اپنے پیاریں ہتھوں ڈنگے جان
 تے بنجو کیر دا تے ہڑے پاؤندا اے۔
 خنجر میرے سینے ماریں
 مونوں آکھیں ماں بچ جلیا
 رتھیاں نوں لکاپے کھا گئے
 دھیاں وچ کے ماپے کھا گئے

شاکر کنج دا ویلا آیا
 کیا پیار بھراواں وچوں
 خود غرضی مطلب پرستی بے
 حسی دکھاں درداں غماں بیڑاں ہواں
 تے ہو کیاں دیاں جہریاں تصویراں شاکر
 دی شاعری وچ وارو وار آؤندیاں نہیں ایہ
 شاکر دے عمدی جگ بییتی ای نہیں
 شاکر دی ہڈ بییتی وی اے۔
 لوہ ٹیکٹری مزدور ہون پاروں
 سیٹھ دی حرص دیکھدا ای نہیں ایس حرص
 دا شکار وی ہوندا اے پر لوہ لہناں دکھاں
 نوں برداشت کرن وا دل وی جاندا اے۔
 آؤندا لوکیہ کے غماں دے لشکراں نوں
 مونوں کن آئین دی چاچ سکھی
 پردکھاں نوں جی آیاں آکھن نال
 تے گل نہیں بن دی اے۔ نالے ایہ مسئلہ
 کلے شاکر دا نہیں ساری قوم دا مسئلہ اے
 تے اجتماعی مسئلے اجتماعی کوشش نال ای حل
 ہوندے نہیں۔ شاکر اک سیانے آگو ہدا اپنے
 ور گیاں نوں ایس مسئلے دل پر پردیاں آکھدا
 اے
 ایکا کر کے ملیو
 دکھ دا ٹڈہ مکایے
 بھلاویں بچے ایکا ہوندا نظر نہیں
 آؤندا پر شاکر مایوس نہیں لوہ اچے کلا ای
 راہیاں لئی راہ پدھر کر رہیا اے۔ لوہ آساں
 تے امیدیں دے دیوے بل رہیا اے تے
 لوس نوں یقین اے کہ اک دن اجسا سورج

ضرور چڑھے گا جدوں دکھ دے بہرے نہ
 جان گے تے سکھ داسویرا ہر پاسے کھلے
 گا۔
 کوئی جانے یا نہ جانے تینوں کیہ
 بال کے دیوے راہواں دے وچ دھر دار ہو
 خوشیاں دے وی شاکر موسم بچھے گا
 حالی جہرا کہندا اے دکھ جردا رہو
 سکھ وی آخر آوے گا
 دکھاں دے ساہ پتی جا
 شاکر ملھی دی شاعری وچ حیاتی
 دے سارے رنگاں دیاں بھلیاں نظر
 آؤندیاں نہیں پر ساریاں توں گوہزارنگ
 مزدوراں محنت کشاں تے ماڈیاں دیاں
 لوکڑاں تے دکھاں دا اے۔ لوس بچے
 کدھرے استعدے وی ورتے نہیں تاں
 لوہاں پچھے وی کزوراں نوں حق دین دی
 پریرنا تے انسانی حقان دی راکھی دے
 مطالبے دسدے نہیں۔ ایہ شعر دیکھو۔
 آج دا پاس کرد قانون اسبلی اندر جا کے
 لوہدی قائل بنے حکومت بھنڈ تھن جہرا موئے
 ساری رات فرشتے سنیا اتھیں لعنت بھن
 بھنڈے ہون کو انڈھی جہد تے لوہ بچے سوئے
 شاکر ملھی کلا نہیں سکوں دیس
 واپیاں دی اک وڈی گنتی چھٹے کئی سالاں
 توں بہری رات دا پندہ کر رہی اے۔
 لوکائی دے دکھ دنوں دن ددھ رہے نہیں پر
 شاکر مایوس نہیں کوہنوں آس اے کہ
 باقی صفحہ ۱۰ تے

نکی قیامت

فقیر اثر انصاری

زینی ا تعلق جہاں افغانستان دے صوبے ہرات دے اک نکلے جے شہر آشوب ہل سی۔ لوہدے دلوہے پروہوے داغیر انتھوں دی دھرتی دچوں اٹھیا لہجے ائی جوہ حیاتی دے ڈنگ گزار کے ٹوڑے ہوئے۔ زینی دے بچہ جمال بد خشتانی انصاری نے آشوب دج کرم حمام ہلیا سی۔ لوہدے دو بھر بچے دی لوہدے کول ائی کم کلاہ کر دے سن۔ جمال انصاری نے گاہکوں دچوں کے دی اپنے تھیں لہجہ جیرو لڑھی نہیں سی مٹی۔ لوہ صرف دلاڑھی نوں ٹھہر دھرا زلفوں سجراتے نہان دھون لئی دواہس دی لمی سوئی ہل گے تونے حمام دے پوہے اگے غمی رسی اتے جھو ا رہند۔ زینی دے بچہ کھرا سن۔ پنجوں بھر لوہوں دی لاڈلی لہجن زینی نوں گھرو دے دو بچہ جی پید ہل بلائے تے لوہدا بوا دھیان رکھدے۔ زینی دی ماں صنیہ دے پچے بد خشتاں دج سن۔ جمال انصاری نے وڈے پتر عہدا نگیم نوں وی حمام داکم سکھا دتا۔ باقی چار پتر متای سکول دچوں قدر لی تے پشتونہ کے لہجے ٹھیل ٹھیلے ہوئے کہ نہ ایہ مردے رہے نہ لوہ مردے۔

افغانستان دی سردہوا اتے خانہ لئی رت بہت دا اثر سی کہ لوہ چارے توت دیاں پتھراں داگون لے قدماں والے گھرا پٹے نکلے۔ جمال انصاری دے پتراں نوں زین خاں نے پاکستانوں آکے دیا کہ ساڈے ایس گواڑھی ملک دج بڑیاں موج بہاراں نیں۔ دھلیاں نوں کرن لئی کم کلا لھدا اے۔ بھویاں نوں رجویں روئی ملدی اے۔ پھلیاں سیوا اگدیاں نیں ہلاہی ساڈنی دیاں نسلاناں دلوہوہ دیاں نیں۔ دو بچے لکھاں نوں لہج گلیاں اے۔ دن دا پتہ نکل لہجے لہجے لہجے لہجے لہجے لہجے

برکے پھل۔ میں پاکستان دے گن کیہ کیہ دوساں۔ لوہوں دے دستیک پوے پید محبت والے نیں۔ شہراں دی دکھ جے روئق دیکھن دے لائق اے۔ راشن سرکاری سلسلے تے میں انٹھک دے شہدج گزار کے پھل ہزار روپے پاکستانی جا کے لیا دے نیں جس پوے افغانی اک لکھ تے سٹھ ہزار روپے بن دے نیں۔ میں راہیں اک مالیاتان بلاک دج گزار داساں۔ دے اپنی انٹھک لیا دے جو ہر گزار داساں۔ شہلاں دے پچے سرکاری پاپوواں اتوں من چاہے کھانے لیا کے کھانہ داساں۔ ایس فیاض ملک دے ایہ لکھ کرے من کے جمال انصاری دے دو پتر تھیلدے رٹھوں تھلاہ زین خاں دے ہل پاکستان جان لئی تے لوہدے ہل جگر انٹھک دج کم کلا کر کے اپنی حیاتی نوں سولہن لئی تیار ہو گئے۔ زین خاں نے پھراں دن آشوب دج گزارے۔ سچیاں ساتھیوں ہل ملدا میں پاکستان دیوں تقریباں کر دے زین خاں نے اپنی کلائی دی رقم ہل اپنے دو کھاناں دے سبیاں تے لہراں دے باغ دے آلے دو الے لوہے دی مہدی دولا لواتی۔ لہندے پاسے ہل دج جان لئی لوہے واگیت ہو لیا۔ اپنے ماں بچہ دے جین لئی اک کھاکر دج تے اک کھاکر دج لہجے لہجے لہجے لہجے لہجے لہجے لہجے

جمال انصاری دے دوویں پتر لوہدے ہل سن۔ آشوب نوں توں رقم دے ہلاہ تھا میں باب ٹیبر لکھے تے پتھار دے لاری لے لے توں رحیم پور خاں وللی میں اتے سوار ہو گئے۔ دوہاں گواہ تھیاں دا کھلا کر لیا تے کھان بنیں دا غرچہ زین خاں نے بھر پور رحیم پور خاں اتر کے دوستی ڈر من نوں جان والی دیکھن دی بہت لہجے تھلا۔ لہجہ ماں کول چاہو پکان والیاں پھیلیاں چار پتر اے جوڑے تہن پد تھوا جین لئی پھلیاں اک چنڑی کل دج سربا پی سی۔ جمال انصاری دے پتر پہلی وار گھروں باہر نکلے سن۔ افغانستان دج سوائے سیس پھلیاں ایہ دے کوئی پھل میسر نہ سی۔ ہاں فر پہلائی طاقتیاں دج انٹھک چلتوزہ تے بادام دے باغ سن۔ تنہو دی ظہیری روئی سالن دج

نجر دی نماز توں بعد زین خاں نے رات داودھیارا شن
 ناشتے دے پونے اتے سہاوتا۔ سلور دی چٹلی وچ صفحہ کانا جے سکیاں
 مساواں بال کے قوہ پکایا جے تے راج جج کے عبدالمجید سزئی دے
 کھوہ اتے چلے گئے۔ زین خاں اتھے کم کر دالیاں توں ملن لئی گیا
 سی۔ اتھے کڑاں کوٹھے جے باغاں دے آلے دووالے ست ست اٹھ
 اٹھ اتھ اپنی کچی کندھ ہو رہی سی۔ زین خاں نے اک اتھ ملی جے اک
 اتھ اپنی کندھ دے نورو پنے مکا کے ایہ دو سالوں دا کم لیا سی۔ زین
 خاں نے دوہاں نوں اک اک لوہے دا پلچہ دتا جے آپ جا کے پانی دا
 آڈا موہواں ایہر نوں لایا۔ لہہاں تہاں نے سبیاں ننگ کے
 پلچیاں اتے چہل بتیاں دی دب دے دے کے کندھ دے ہل ہل
 دگے دا اتھا کوڑ کے پانی لا دتا۔ فیر گھائی وچ ڈڑ کے ہیراں ہل مٹی
 کوئی جے پلچیاں اتے تھوہے رکھ کے اک دو جے نوں پھڑائے جے
 کندھ اتے ولور دینا شروع کر دتا۔ ڈیکر جیر ایہ انجینئری جہری رہی۔
 عبدالمجید سزئی نے اپنی جڑہ شاعری دی لوہاں تہاں نوں سنائی۔
 جے مسنگھنی لسی پلا کے پٹھاناں دی سیوا کیتی جے ارج دی محنت دے
 کے رخصت کیتا۔ جے مسجے آئے۔ اپنی مزدوری نوں لوہے جاگ
 ٹیک وچ رکھ کے سرکاری راشن لین چلے گئے۔

اک سال بیت گیا۔ دو بھر لوہاں نے جہوں پاکستان دیاں
 چار زہاں ڈھیاں۔ اتھوں دے دن سونے پکوان کھاہدے تال لوہ
 لٹے گدڑاں داگوں پھٹ گئے۔ بن لوہ ٹھیٹھ پنجابی بکھدے جے
 بولدے وی سن۔ پر لوہاں دی پشتو قاری کے پنجابی دی بکھ وچ نہ
 آؤندی۔ کندھاں ہانا کے ہزاراں روپے جمع کر لے سن۔ تہاں
 افغانستان جان دا پروگرام ہلایا۔ تور خم لنگھ کے آشوب جا پڑے۔

جمال انصاری نے ہزاراں روپے گئے۔ پتراں دا مونہ
 سر جھپاتے بوا خوش ہويا۔ زینی بن رضوان شاہ جے تختیاں ہالوں وی
 سر کڈ من لگ پی سی۔ جمال انصاری نے دسیا کہ ارج کل بریلے
 پہاڑاں ڈریا کابل دے لوس پار مجاہدوں دی روس ہل جگ جہری

بھیوں کے کھان والے جہوں رحیم پار خاں اپنے تال راہ وچ
 لوہاں نے بے شد پھل لانا جاں دے کھیتاں جے خوش طبع پنجابی
 ڈٹھے۔ دستی ڈر من وچ ویکن ڈیکر دی بانگ ویلے اپڑی۔ زین خاں
 نے اپنے سبیاں نوں اک بڑی عالیشان اچے بینداں والی مسیت دے
 حجرے وچ لے جا کے ٹھلایا۔ دسیا کہ اتھے رہائش ہووے گی۔ ڈیکر
 جے شام دی نماز باجماعت پڑھی۔ نمازیاں ہل اپنے وطنیاں دا
 تعارف کر لیا۔

شام دا ہیرا ہر شے نوں اپنی لپیٹ وچ لے رہیا سی۔ دستی
 ڈر من دے گھراں وچوں دن سونے پکوان دی مہک سیال دی
 ٹھنڈی ٹھنڈی واہ اپنے موڈھیاں اتے چک کے مسیت دے
 حجرے ول وی آئی تال زین خاں نے اپنے وطنی تختیاں جے رضوان
 شاہ نوں چلور ہل دی نکالاں مردا کے اتھاں وچ سلور دیاں پراہیاں جے
 سلور دے جے پھڑا کے اپنے ہل لیا۔ اک گلی وچ تختیاں نوں واڑ دتا
 جے دو جی وچ رضوان شاہ نوں قدر سی وچ لوہاں نوں سمجھایا کہ
 ہوہے دا کنڈا کھڑا کاؤ جے اپنی گول وچ "ملی فی خیر پاؤ" دی صدا لگاؤ۔
 روٹیاں چاول پراہیاں وچ پواؤ جے سالن چنے وچ پا کے مسیت ول آ
 جاؤ۔ پہلے دن گلی دے کولر آکتیاں نے نویں پروہنے گئے جے لوہاں
 دا چنگی طرح استقبال کیتا۔ فیر لوہ ہولی ہولی لوہاں دے واقف
 ہندے گئے۔

عشاء دی نماز توں بعد جے اکٹھے ہوئے تال لوہاں نوں
 اپنے سامنے اک دن سونا دستر خوان نظر آیا۔ توہے باستی دے
 لے لے پکے جے مٹھے چاول سکیاں جے چوڑیاں تندوری جے چلے
 دیاں روٹیاں۔ گوشت 'ساگ' 'گو گو بھی' 'گو موگرے' 'گو مڑ'
 سراں جے پھولیاں دیاں دالاں جے گائیں ججھیں دے دودھ ہل
 ڈول بھرے سن۔ تہاں نے سمجھاں کندھ کے سرکاری راشن کھاؤ۔
 رات مسیت دیاں پراہیاں مٹھاں لوہیاں وچ چھائیاں جے لوہیاں اتے
 لے کے سو گئے۔

اے۔ آشوب وچ طالبان داک دفتر کھلاے۔ جتھے ایران، عرب، چین، انڈیا تے پاکستان دے مسلمان نوجوان لڑن دی ٹریننگ لیندے نیں۔ ایہ مجاہد افغانستان وچوں بے حیائی مکا کے اسلام راج لیاؤں چاہندے نیں۔ ایہ عیاں عمریں دے جاتک اپنے گھن بھر لوہاں ہاں بھرتے گریباں نوں جھڈ کے آئے نیں۔ کتیاں دی بچے مس دی نہیں کریں۔ اپناں دیاں ریشی زلفاں گلاب ور کے رنگ، سرو جے قد، چاند اے ایہ کسے بھاگاں والیاں ملاواں دے پتراک خاص مقصد لئی آئے نیں۔ نوری فوج لگدے نیں۔

روس نال لڑن والے مجاہد تال بڑے آزلو خیال۔ مغربی تہذیب نوں پسند کرن والے تے عیش پرست نیں۔ مورچیاں وچ تے کھپاں وچ تصویراں رکھدے نیں۔ ویڈیو قہاں نکھدے نیں۔ لوہاں نے اپنے سلف دیاں نشانیاں دلاڑھیاں بچھاں منھا کے عورہاں نوں کھلی آڑوی دے جھڈی اے۔ شاید طالبان دوبارہ اسلامی قانون لیاون وچ کامیاب ہو جان۔ طالبان دی تقری شہ ہزار ہا لوں وی دودھ ہو گئی اے۔ افغانستان وچ کھپاں پھپاں کندھاں اتے طالبان دے نعرے ای نعرے درج نیں۔ یوڈیاں دے خلاف، عیسائیاں دے خلاف تے دولت دے نئے وچ آٹھیاں حکومت دے خلاف۔

زمین خان تے لوہدے سگی تھپدے رضوان شاہ اک سینڈل ملا کے پاکستان پرت آئے۔ بن سگی حالات خراب ہو رہے نیں۔ نیویدک دھارواک جاسی دا بھانڈا بن گیا سی۔ متبوضہ کشمیر وچ بھارتی فوجی ہر روز مسلماناں دے گھر نوں لگاں لارہے نیں۔ عید انظر عید الاضحیٰ تے دو جیہاں نہ ایی تو لوہاں تے تقریباً وچ خوات دا بھانڈا کے گولیاں چلائیاں جاتیاں۔ مسلمان نوجوان شہید ہو رہے نیں۔ کشمیر دی دھیاں دی عزت تے چادر بند بند ہو رہی سی۔ زعفران دے پھلاں دی حک نول بارود دی بھولانے ختم کردتاسی۔ چنداں دے رکھیاں نے خوشی دے نئے بھلا کے غم دے گیت اپنے شروع کردتے نیں۔ چشمیاں دا چنے رنگ دلپانی رت نال گھلی

ہو گیا سی۔ عیاں دریاواں وچ لاشاں نظر آؤندیاں نیں۔ یاسر عرفات تے لوہدے فدائیاں نوں لوہاں دے گھر اں وچ ڈک دتا گیا۔ اسراہیلیاں نے مسلماناں دا ساہنک وچ کردتاسی۔ کوئی دن ای ہووے گا جس دن نوجواناں اتے گولیاں نہ برسائیاں کتیاں ہوں۔ مسلماناں دے گھر ٹھکاں تھلے ڈیکے جا رہے نیں۔ انڈیا وچ پرانیاں مسیحاں نوں آگ لائی جا رہی سی تے سڑیاں مسیحاں دی جگہ مندر بن رہے نیں۔ کتے گاں دی قربانی اتے فائرنگ، کتے مسلماناں دے نہ ہی تموراں اتے آنسو گیس روزدلو طیر بن گیا سی۔ نئے مسلماناں نوں راہ چلدیاں پیاں لاریاں مسلماناں وچ کوئی نہ کوئی بھانڈا کے شہید کرن دیاں خبراں تے شہ سرخیاں نال اخباراں پر نیں۔

دستی ڈر من دیاں کھپاں کندھاں داکم مک گیا۔ زمین خاں تے لوہدے بیلیاں بن گئی دے سٹے گھن کے دھن داکھدیاں کر لیا۔ رچم یار خاں دی منڈیوں تے جا کے کئی دے سٹیاں دیاں ہو ریاں لے آؤندے۔ تال ریٹریاں اتے گڈیاں کڑاہیاں تھلے آگ بالدے تے سٹے گھن کے دھدے۔ بن لوہاں نوں گھر کتیاں تن سال ہو گئے نیں۔ ایہاں تال سالوں وچ افغانستان وچ اک بوہت وڈا انقلاب آچھیا سی۔ امریکہ نے افغانستان دے مسلماناں نوں دہشت گرد کہہ کے لوہاں اتے فضائی تے غیر ذمہ جملہ کر کے مجاہداں نوں بھٹا شروع کردتاسی۔ دہشت گردی مکان دی آڑ وچ اوہ آپ دہشت گردی دی مثال قائم کر رہیا سی۔ دن رات دی سخت گولہ باری نال افغانستان دے سداے صوبیاں دے سرکاری تے غیر سرکاری کھانے تے شہر قصبیاں دی ات نال لٹ دیاوتی گئی سی۔ مجاہداں نوں بلا لراں تے چوکاں وچ کوئی دا نشانہ پھانڈا سولیاں دھپان باغیلاں۔ رقص دے روتے شراب نوشی دیاں تقریباں وچ مجاہداں دے کن۔ بہاں تھانے تے سرفوڈہ کے لاشاں دا بھج دیکھیا جائے۔ ہزاراں دی تعداد وچ مجاہداں نوں اک تھن کھپیاں کر کے مہدی کئی بھڑی۔ شہر آبادی اتے راکٹہ سائے پانڈے بہاں

ہے جو ان تہذیبی فحشوں کے گولہ باری و اشک ہوئے۔

جمال انصاری دے حمام وچ افغانی سوانیاں نوں لیا کے لوہاں دیاں گتاں کٹ کے فیشننی وال بنا کے پردے اندر دتے جاندے۔ جسہڑے حمام وچ کدی شیو نہیں سی ہندی بلو تھے مجاہداں دیاں داڑھیاں نمایاں کئیاں۔ گلیاں بازاراں وچ لاشاں دے ڈھیر لگ گئے۔ افغانستان دے امرت ور کے پانی ور کے دریواں تے ندیاں وچ ٹھہریاں تے ڈڈواں نے لاشاں کھانیاں پھڑدیاں۔ بے روزگاری، مہنگ سے تے خوف، داجن و کمر اچھیاں ماردا پھر رہیاسی۔ گمراہی نوں پھڑ کے افغانی سماج مسلمان پاکستان دے باؤراں اتے آکے پاک حد وچ پناہ دی جگہ لہمن لئی بے تاب سن۔ ایہاں سماج کھلیاں دے آؤن نال پاک ملک دی جگہ تک ہندی جا رہی سی تے بیروزگاری وچ دلواھاور رہیاسی۔

زین خاں تے لوہڑے دوویں ساتھی ہر روز اخبار پڑھدے تے افغانستان دی جاہی اتے ہجو و گاندے 'اک دیمڑے تے ایس بارود تے اک دی بدش وچ زندگی موت دی ہون والی جگہ وچ اپنے ہمین بھراواں تے مایاں دا پتالین لئی تور خم اپڑے۔ پر باؤر دی چیکنگ پوسٹ والیاں نے آن جان دا راجہ کر دتا سی۔ ایس تے لو تھوں ایک بھلیپور، جنگ ڈیرہ عازی خاں تے لورالائی دے رستے چمن دے باؤر اتے اپڑے۔ ایسے وی آؤن جان والیاں اتے سخت نگہ سی۔ لوہے دیاں تاراں دے لاگے ایہ مر ایہ کھلوتے سن۔ لوہڑے جتھوں پیرنگہ جاندی سی۔ سماج افغاناں دے اجڑے بچڑے قافلے سن۔ دن رات ٹھنڈیاں برقانی ہولواں نکلے بے گم تے پھل سماج افغاناں دے موناں اتے جیواں مار رہیاں سن۔ پہلاں دیاں چوٹیاں اتے ہر ای طرف سی۔ دن رات دی گولہ باری پاروں چمن دے انگور تے سیب تے تاراں دے باغاں وچوں پرندے وی نقل مکانی کر چکے سن۔ اک دیمڑے کھلے اسٹن تھلے بیروں نکلے لیراں وچ لکے افغان کھپاں وچ دشمن دای مہار لڑا کلاؤا

جہاز فنی خرابی نال جاڈگا۔ تے مظلوماں دے ایس ہڑو وچ بریک نہ لگن پاروں سینکڑے جاناں مدھ گیا۔ ہر پاسے رولا پے گیا۔ زخمیاں نوں چک چک کے اقوام متحدہ دے ڈاکٹر کھپاں وچ لے جا رہے سن۔ کئیاں دیاں لٹاں باہیں لہ کئیاں سن۔ کلی اکھاں توں محروم ہو گئے سن۔ کئیاں دے سینے جہاز دے پھیاں نے پھیر دتے سن۔ رضواں شاہ نے غور نال زخمیاں نوں عیجا۔ اک سٹریچر اتے لوہڑوں اپنا والد جمال انصاری نظر آیا۔ لوہڑی کھی آکھ تے کھپا۔ ضائع ہو چھیا سی۔ لاگے ای لوہڑی ماں خاتون بانو پھلوسی۔ لوہڑیاں دوویں لٹاں پھس کئیاں سن۔ اک ڈاکٹر اک نوجوان کڑی نوں آکسیجن دی تالی لا کے لوہڑی جان چھان لئی سر توڑ جتن کر رہیاسی۔ پر لوہ کڑی نوں چھان وچ کامیاب نہ ہو سکيا۔ لوہڑے سوری آکھ کے کڑی دے تک تالوں آکسیجن دی تالی لاہوتی۔ رضواں نے عیجا۔ کہ ایہ زینی سی۔ جیہڑی افرا تفری وچ لوکاکی دے پیراں تھلے آکے مدھی گئی سی۔ ایسے چہ وچ زین خاں تے تختی دی آگے۔ ایہاں نوں انج جاپیا۔ جویں ایہاں دے ٹیرا توں کی قیامت گزر چلی اے۔

نجن انصار اللہ

پاکستان دی سر زمین ضلع فیصل آباد وچ
آل انصار دی مالادے چمکدے دکھدے

۱۰۱ پیپر

مرتب۔ عبدالجبار اثر تے عابدہ اثر لئی اے
معاونین۔ غلام عباس شاد، مصری، عبید اللہ عربی،
سر دار محمد عبید اللہ، کامران جبار، ارسلان
جبار، فیضان جبار، زیب النساء، اثر، سردرہ
عباس انصاری، صاعقہ عباس انصاری
زیر نگرانی۔ چودھری صفدر علی انصاری
ڈپٹی ڈائریکٹر واپڈا، اثر انصاری فیض پوری
ناشر سیٹھ آرمہ جی عبداللہ بمبئی والے نو لکھلازار لاہور

انور اداس دی فکری چیک

اختراہاشی

مدرخ ایس گل دی گولہ اے کہ کائنات دوج جدوں توں انسانی معاشرہ وجود دج آیا اے۔ مگڑیاں تے طاقتوراں نے مازیاں، کمزوراں تے مجبوراں اتے ہمیشہ ای ظلم روا رکھیا اے تے ایس حوالے نال حوادی دمی لوکڑاں، مشکلاں، تکلیفاں تے نا انصافیاں دا سبب زیادہ شکر رہی اے۔ ایہ نا انصافیاں بھلاویں غرضی تے گروہی حوالے نال ہندیاں رہیاں نیں تے بھلاویں سلجی تے مذہبی حوالے نال۔ حوادی دمی ہمیشہ ای ظلم دی چکی دوج پس دی رہی اے۔

خالق کائنات نے ایہناں ظالم تے وسیب ویری قوتیاں نوں سدھارن تے عدل و انصاف دا نظام قائم کرن لئی اپنے نبی، پیغمبر تے رسول دی بھیجے جنہاں بھلیائی تے چنگیائی دے ایس کم لئی اپنیاں زندگیاں وقف کیتی رکھیاں حتی کہ محبوب مالک ارض و سما حضرت محمد ﷺ بنی نوع انسان دی ہدایت واسطے دنیا تے تشریف لیائے تے آپ نے اپنی تربیت ساہ حیاتی دوج بھلیائی دے ایس کم لئی بہت ساریاں تکلیفاں تے مصیبتاں وی برداشت کیتیاں تے انسان نوں ظلم، نا انصافی تے بے راہروی دے گھٹا ٹوپ

ہمیریاں وچوں کڈھ کے سچائی تے ایمانداری دا راہ دکھایا۔

ایہ گل بالکل حقی تے سچ اے پی انسانی رہتل، قدراں دے حوالے نال ہمیشہ ای اپنا رنگ بدل دی رہی اے تے بھئے بھئے ویلے تے ظلم وی قانون دی شکل اختیار کر جاندا رہیا اے آج دا دور وی کچھ ایسے طرح دے حالات دی عکاسی کردا اے تے آج کتنی دے چند سو جھوان تے دانشور اپنیاں پوتر سوچاں راہیں ظالم تے سماج دشمن قوتیاں دے خلاف جملہ کردے نظر آوندے نیں۔ ظلم، جبر تے نا انصافی دے خلاف جملہ کرن والے ایہناں سو جھواناں تے دانشوراں دوج اک انور اداس دی اے۔ جنہوں رب کائنات نے فکری تے قلمی صلاح تے برائی دیاں قوتیاں دے خلاف ڈٹ جان دا حوصلہ بخشی اے۔

انور اداس پوری سنجیدگی نال کھلی اکھیں اپنے آل دوالے تے گہری نظر رکھدا اے تے جو کچھ دیکھد اے اپنے پڑھن والے تیک خلوص نیت نال اپڑا دیندا اے۔ لوہدی نویں کتاب ”میں تے میرا رب“ اک طویل قلم تے مشتمل اے جہدے راہیں لوہنے حوادی اک دمی تے آج دے معاشرے دوج ہون والے ظلم دی اک جھلک دکھائی اے تے معاشرے دے ضمیر نوں جھنجھوڑن دی کوشش کیتی اے۔

ایس قلم نوں کھل کرن لئی انور اداس نوں خورے غماں دے کئے کو سمندر

ترنے پئے ہون گے جنہاں دی ہر جھل نے لوہنوں لوہدی منزل توں دور کرن دی کوشش وی کیتی ہووے گی پر لوہ آدرش تے لڑوے دا ایڈا مضبوط تے پکا اے کہ لوہنے ہمت نیں ہدی تے اپنی شاعری راہیں اپنے لوہ دے دیوے بال کے سماج دے ظلم تے جبر دی ہر کندھ تے رکھ دتے نیں تاں جے لوہدے توں بعد آون والے لوک رستان بھلن۔ لوہنے ایہ قلم لکھ کے نہ صرف شاعر مشرق حضرت علامہ اقبال دی نظم شکوہ جواب شکوہ دی روایت نوں اگے ودھایا اے۔ سگوں آج دے دور دی اک دمی تے ہون والے ظلم دا استغاثہ اپنے رب دے حضور پیش کرن دے نال نال نیکی تے بھلیائی دے فروغ تے حق سچ تے انصاف دی سر بلندی لئی ہون والی جدوجہد دوج اپنا پورا حصہ پایا اے۔

انور اداس دی ایہ قلم دو حصیاں دوج اے تے اپنی قلم دے دو جے حصے دا سارا مضمون لوہنے احادیث وچوں تے قرآن کریم وچ بیان کیتے گئے انسان تے رب کائنات دے احساناں تے انعاماں دا ذکر لوہے ہی جتلاں والے انداز دوج کیتا اے تے بدکاراں تے بد عملاں لئی متعیاں کتیاں سز لوہاں بدلے دی ٹوٹی دس پائی اے۔ دیکھیا جاوے تے لوہدی ایہ قلم لوہدے ڈو ٹکے دینی مطالعے دا بہت ہی دیندی اے۔

کدی گل ایہ دے کہ ظلم

زیادتی دے ایس دور وچ انور اوس دے لقم
دی جھ توں جنم لین والے تازہ حرقاں دی
چیک کتاب ”میں تے میرا رب“ دے
روپ وچ ساڈے سامنے ہے جنہوں دیکھ
کے اسیں ایہ گل بڑے بھرویں تے
شکوہیں انداز وچ آکھ سکے ہاں کہ لوہدی
ایہ لقم علامہ اقبال دے شکوہ جواب شکوہ دی
طرح قحی تے فکری پکھاں توں اک جاندار
تے شاہکار لقم اے تے ایہ لقم پنجابی لوب
وچ لوہدے مقام وچ ڈھیر دادھا کرے گی۔

بقیہ کرنا رب سویرا اے

چھیتی ای رب احمیا کرشمہ ضرور دکھاوے
گاجدوں ایس دیس دے فرعونیاں ’لیریاں‘
پکھاں دالم ہڑپ کرن والیاں تے طاں مارن
والیاں توں ساڈی جان چھٹ جاوے گی۔
ہیرے مک جان گے تے ہر پاسے سویرا ای
سویرا ہو جاوے گا۔

شاہر پک اے میتوں تے
کرنا رب سویرا اے
اللہ کرے لوہ ویلا چھیتی
آوے جدوں ہیری رات دے پاندھیاں
نوں سویر دا کھنڈا دیکھنا نصیب ہووے
سارے آکھو آمین۔

چومصر کے

شیخ معراج دین معراج مرحوم

جیکر نال دھیان نہیں ذکر کیتا
کاہنوں مولوی نام رکھونا سی
کاہدے واسطے علم نوں پڑھ لیا ای
جیکر دل نوں نہیں سمجھونا سی
کاہدے واسطے پیر دے قدم جتے
جیکر پیر نوں دلوں بھلاونا سی
کاہدے واسطے بنے امیر زاونے
جیکر خیر نہ کے نوں پوانا سی

بھانت بھانت دی پڑھن کتاب عالم
نہیں رب نال اکھیاں لاوندے جے
پڑھ پڑھ علم نہ حرم توں بس کردے
عاشق الف تے گل مکلوندے جے
باطن علم پڑھاوندا عین مرشد
عالم ظاہری سبق پڑھاوندے جے
عالم چاھوندے ہوئے مشہور سارے
عاشق اپنا آپ گولوندے جے

عاشق علم دا عطر نچوڑ لیوے
عالم علم تے علم پڑھاوندے جے

عالم علم دے زور دا کرن جھلا
عاشق روٹی نوں دلوں مٹاوندے جے
عالم آکھدے علم بن رہوے جاہل
عاشق جانن دا سبق پڑھاوندے جے
پڑھ کے علم ہو جاندے نیں کئی پتر
عاشق پونی توں نرم ہو چاوندے جے

دل دلاں نوں رکھدے یاد ہر دم
دل دلاں نوں چاوندے مار بندے
جھڑے دلوں نہیں وردو خائف کردے
رکھن دلاں نوں جندے مار بندے
کچھ دل دلاں نوں ویکھ کے ساڈ دیندے
کچھ دل نے دلاں دی ٹھار بندے
لوہ ہے علم انوکھا عشق والا
جندے وچ نہیں خودی ہنکار بندے

جھگڑن واسطے جنہاں نے علم پڑھیا
لوہتاں کچھیا کب روز گار بندے
معنی پچھ لا جا کے مرشداں توں
کجھی رمز کتاب توں باہر بندے
لوہ تاں ٹھپ کتاباں نوں رکھ دیندے
جنہاں لہ لٹی علم دی سار بندے
قسم ربدی کہہ کے معراج آکھاں
دل دتیاں ملے دلدار بندے

حقیقت الشعرا

عاشق

کہدے نہیں اتفاق وچ بوی برکت
ہوندی اے تے ایہ گل سالوں دی بچی جا پدی
اے۔ ایہ وی اتفاق ای سی بچی جدوں اسماں جنگل
بچ بچ دے ڈیرے تے سائیں بلبا دپ رکھ دے
آکھن موجب بوٹا لاون لئی اک لویا پٹیا تے دو کو
فٹ تھلے اک ڈڈی سینٹ دی سل نے راتہ ڈک
دتی۔ اسیں پنجاں ستاں ہندیاں نے زور ازوری
ایہ سل چکی تے کہدے تھلے اک ڈھٹھا کھو
دیلے۔ پرائے دستور مطابق لوکاں نے قاعدے
سپارے تے دو جیاں پرانیاں تے ہنڈیاں ورتیاں
ہوئیاں کتاباں بے لولی توں چاون لئی ایس کھو
وچ ستیاں ہوئیاں سن۔ بلے دب رکھ ہوراں
اپنے چیلیاں لوں حکم دتا کہ ایہ کھے قاعدے
سپارے کھو وچوں کڈھ کے لاگے وگدے دریا
وچ لوب نال پا آؤ۔ انج پائیاں پرانیاں کتاباں دا
اک ڈھیر ڈھٹے کھو وچوں لکھیا لوہتاں وچ اک
جہ لکھت دی ملی۔ ایہ جہ لکھت کجھ شاعر
دے تذکرے بارے سی تے کہدے اسر بٹواں سی
”حقیقت الشعرا“ تے ایس جہ
لکھت دے لکھاری داہاں سی رخ فسلا۔ پتا
نہیں ایہ اتفاق بھلاویں لوب دی خوش قسمتی سی
یاں بد قسمتی، بے حال کسے بے اتفاق پاروں ایہ
تذکرہ چھاپے نہ چھ سکیا تے کسے نہ کسے
طرحاں ڈھٹے کھو وچ اپڑ گیا۔ ہن جدوں ایہ

اک واری فیر بر آمد ہو گیا۔ اہمدا پچھناوی
ساڈے خیال موجب ضروری اے۔ ایس
تذکرے وچ جے کدھرے کوئی لولی غلطی
الماء دی غلطی یاں کسے وی قسم دی کوئی ہور
غلطی دے جہاں لکھوں جناب رخ فسلا
ہور اں دے ڈے لایا جاوے۔ اسیں کسے وی
طرحاں اہمدا دے ڈے دار نہیں تے نہ ای ساڈا
ایس گناہ یاں ثواب نال کوئی تعلق واسطے اے۔
سارے دا سارا تذکرہ اک واری تے لکھا چھاپنا
ساڈے خیال وچ مناسب نہیں تے انج لرن
نال ”نقص امن“ دا وی خطر اے۔ کیوں جے
اہمدا دے وچ بیان کیتے گئے شاعر اپنے جیوند
نہیں تے اسیں لوہتاں نال دکاڑنا نہیں
چاہندے۔ فی الحال صرف چار شاعر اں دی
چون پیش کیتی جاندی اے۔ ایہ چارے ایس دنیا
دے ہندی خانے چوں آزاد ہو چکے نہیں ایس لرن
کے ایہتاں ولوں سالوں کوئی خطرہ نہیں۔ باقی
تذکرہ وی مناسب ویلے دے نال نال چھاپے
چھدار ہونے گا۔

حضرت نخل قدیمی: جماندرو شاعر من جیویں
ہا شاکدی کدی کدی شعر آکھدے نہیں آپ دی
کدی کدی نثر بولدے سن۔ ایہتاں دی کنتی
لوہتاں بڑے گھٹ لوکاں وچ کیتی جاسکدی اے
جنہاں دی شکل دیکھ کے ای ہند لوہتاں اہاں
رکھن والے دی سیانپ تے واہ واہ کر اٹھدے۔
لوہتاں لوں دیکھ کے انج لگدے جو یں اسارن
والے لوں اپنا کم چنگانہ لگاتے لوہتے ٹھہ ہور بہتر
لئی ایہتاں دے کجھ انگ دکھرتے دیکھ تے لرن

دے پر فیر پتا نہیں کیوں ہاں رعیاں چنڈیاں
ایہو ای انگ کے جلدی پاروں کالمی وچ دوبارا
جوڑدے۔ جہاں کر کے آپ جی تے لگدے
نہیں۔ ساڈی جاچے ایہ دنیا دے پہلے شاعر نہیں
جنہاں داہاں تے شخص لوکاں دی دین اے۔
آپ جی دے کلام دا کوئی انت نہیں۔ شعر ستاون
دے شوقین نہیں جہاں کر کے پہلوں تے
سارے جن ہلی لک چھپ گئے پر مگردوں ہوئی
ہولی سارے کھلے کے سامنے آگئے تے دیر
کھلوتے۔ انج لوہتاں آپ ہور اں دے کلام توں
اپنے آپ لوں چالید۔ ایہ گل دعوے نال آکھی جا
سکدی اے بچی ہر سال بولنے لوکی حکومتی ظلم
دا کر کے اظہر کر اوڑھ نہیں ہوندے جے ایہتاں
دے شعری ظلم ہتھوں دکھی ہو کے گواچ
جاندے نہیں۔ آپ جی دا کلام چھپیا ہویا نہیں
لکھدا کیوں جے ایہ چھاپے چڑھ دی جاندا تے
اہمدا ٹرانسپورٹیشن داسٹا پیدہ او سکد اسی جہ
اکر کے چھاپن والیاں نے ایہ ہمارا پتھر جم کے
چھڑ دتا۔ ہن ایہتاں دا کلام سینہ سینہ چلدا تے
جیوند اپنا اے۔ خاص طور تے شعر آکھن تے
ستاون دے لوں شوقیناں دے علاج تے
عبرت لئی اہمدا ڈھیر ورتوں کیتی جاندی
اے۔ نمونہ کلام شاعری لوں ہور نقصان پہنچن
دے ڈہپاروں نہیں دتا جاسکدا۔ آپ جی دا اک
ہور وڈا اعزاز ایہ ہے کہ صرف ایہتاں دا کر کے
پنجاب اسمبلی ولوں باقاعدہ قانون سازی کر کے
نہ دستے تے دکھا زوروی شعر ستاون لوں قابل
دست اندازی پولیس جرم قرار دتا گیا تے

”آج نہ۔ آج نہ جا۔ کھاپی۔ بندے والی۔
سالوں کیہ۔ سالوں کیہ“

مجرم ہوریاں دے ”فین“ بے شد
سن جدا کر کے لوہتاں لوں اپنے گم جان وی
فرصت گھٹ لہدی سی۔ جتنے جاننے زبانی
گھر کھا کے اٹھدے تے گم والی اپنی نال لے
جاندے۔ جدوں جھلی پانی دے بلاں دج ولہے
دا کر کے لوکاں ’مطلب اتے‘ اوہتاں دے
فیناں لئی اپنا ڈنگ ٹاؤنا لو کھا ہو گیا تے فیر بھورا
مجرم ہوریاں لوں اپنے گمروں تے اپنے پلہوں
کھانا پے گیا۔ ایہ صدمہ آپ دے کولوں
برداشت نہ ہو یا تے ایویں سوامینے دے دج دج
ای چلانا کر گئے۔ لوہتاں دی ”کلیات“ تہڑی
لوہتاں دے 35 درہیاں دی ریاضت دا پھل
اے ’70 درہیاں اتے کھلے ہوئی اے تے“
کلیات مجرم ”دے ہاں نال کھلے عام دستیاب
اے۔ ایہ کتاب لوہتاں لوکاں لئی روشنی دامترا
اے جیہڑے لیاں چوڑیاں غزلاں انھماں لگھ
کے ہن کے چھاپن والے دی راہ نکلتے
نکدے بڑھے ہوندے پئے نیں۔

آقائے سخن جناب جموٹھ شاہ جہاں پوری: کئی
نہاں دج شعر آکھن دے دعوت دار سن۔
آپ دی کدی اپنا ہاں ”آقائے سخن“ دے
وادھے ہاں نہیں سن لہدے تے نہ ای کے
دوسرے لوں انج کرن دہدے سن۔ بے کوئی
انج کرن دی کوشش کرداتے آپ جی لزن
مرن ’اصل دج ایہ کتا زیادتی ہوتے کی
درست ایہ اے کہ مرن لئی تیار ہو جانے۔
اپنی بے پناہ کمزوری دا کر کے آپ جی صرف

سکدے نیں۔ طبیعت دج بے پناہ سادگی تے
خاکساری اے۔ کچھ لوک لہد اکارن مجرم اقبالی
جی دی مثال کجوسی آکھدے نیں پر انج تے
ازلوں ای ہوند آیا اے کوئی کے لوں دیکھ نہیں
سکھاؤند۔ لہتاں دا آکھیا اے کہ اختصار بلاغت
دی جان ہوندی اے۔ لہد کر کے بویاں
دبلیاں پتلیاں نظماں تے غزلاں آکھدے
نیں۔ لہتاں نے شاعری دے فن دج اک
لوں اجہتا دی کھا اے۔ جیہڑا لہتاں دا ای کم
سی تے لہتاں دے نال ای مک گیا۔ ایہ ہے
یک رکئی ”شاعری۔ لہدی تفصیل دنا مشکل
ای نہیں بے عزتی وی اے (یک رکئی) لہد کر
کے اسیں نری مثال نال ای اپنی گل واضح کرن
دی کوشش کراں گے تے لہدے لئی لہتاں
دی اک نمائندہ نظم ’غزل۔ شاعری پیش کر
دے ہاں۔

ایہ اے دنا ضروری اے کہ عام
شاعراں دی شاعری تے اتوں بیٹھاں لوں
چل دی اے تے کافی تھاں گھیر دی اے پر مجرم
اقبالی ہوریاں نے ایہ وی اک نویں راہ کڈھی
اے۔ لہتاں دی شاعری ’نظم‘ غزل جیوں کجے
چل دی اے تے عام کر کے اکو سطر دج پوری ہو
جاندی اے۔ لہد اسب توں وڈا قاعدہ ایہ اے
کہ مجرم ہوریاں دا پہلا ”شعر پرکا“ صرف بارہ
صفحیاں تے چھپیا جس دج لوہتاں دیاں 350
تخلیقی کوششاں شامل سن۔ ایس لی تمہید دے
گمروں غزل ’نظم‘ شاعری جدا اتے کدھرے
ذکر آسای پیش اے۔

لہدے بارے فوجداری قانون دج اک ایچیا
یکشن ددھلیا گیا۔ آکھن والے آکھدے نیں پئی
لہتاں دی اچانک موت داکارن وی ایہو قانون
ای سی پر ڈاکٹراں نے لوکاں دے ایس خیال نال
اتفاق نہیں کیتا۔ لوہتاں دا علم دہدا اے کہ
مرحوم دی موت ”انجرا“ دا کر کے ہوئی سی۔
مرن دے گمروں آپ جی دے نام نال لہتاں
دے حمایتیاں نے ”شہید سخن“ دوا دھا کر، تاجہ
کہ خاتون لہد ’مطلب“ سخن لوں شہید لرن
والا ”لیہدے تے کڈھدے نیں۔ آپ جی دا
”اتم سنگھار“ بوے خیر طریقی نال تے کے
خیر تھاں تے ہويا۔ سزن والیاں نے اپنا سازا
کڈھن لئی آپ جی دی مرن تاریخ بیٹھاں دتے
شعر توں مدد کیتی۔

ہر پاسے خچیاں دیاں نیں
سبھیوں کمر کمر ہیاں نیں

(1979)

جناب مجرم اقبالی: اپنی کتنی وڈے شاعراں دج
کردے نیں سگوں حتی گل ایہ اے کہ اپنے
آپ لوں اقبال تے غالب دی فکر تے جوڑ دا
شاعر متحدے نیں۔ لہد اثبوت اپنے نال
”اقبالی“ دی درتوں تے غالب وانگر اپنا بے اولاد
ہونا سدے نیں۔ کیڑی وانگر مھنتی نیں۔ جو چیز
دی لہے یاں ملے گم لے جاننے نیں تے فیر
کدی نہیں کڈھدے۔ بولے ”قادر اکام“
شاعر نیں۔ شاعری دے فن تے لہتاں دی پڑ
ایڑی پکی تے پیڑی اے پئی شعر لوں
کسک نہیں دہدے۔ جسراں مرضی درت

زبانی لڑ سکتے ہیں۔ جسمانی طور پر اسے نہیں ہٹایا جاسکتا۔ اس میں یہ گل دعوے نال نہیں آکھ سکتے پر سالوں پورا پورا شک اسے پٹی ہے جو ٹھہ ہو رہی کپڑے نہ پاون تال لوہتاں لوں دیکھتاں کزور نظر والے بندے (جو میں ساڈی اپنی اے) اپنی کافی لوکھا ہووے گا۔ اپنی کزوری پاروں کافی کھلے ڈھلے کپڑے پاندے سن تال ہے دیکھن والے لوں وقت نہ ہووے۔ مونہ وچ ہر دپے وڈا سا راپان رکھدے سن جہا کر کے مونہ وی وڈا وڈا لگد اسی (ساڈی جاچے لہ پان دا اک بوا وڈا قائد اے) آپ جی دا اصل وطن یاں جن بھوئیں شاہ جہان پور سی جنہوں آپ جی "اپنا شاہ جہان پور" آکھ کے یاد کر دے سن۔ طبیعت وچ قناعت سی جہا کر کے اپنے دو بے "ہم جہاں" وانگر کوٹھیاں تے مرے الاٹ نہ کرا سکے۔ اصل گل ایہ سی کہ ایہاں الاٹ کرن والے توں (جہڑے آپ وی شاعر سن) لہ امید رکھی کہ لوہ الاٹ منٹ لیرا تے ایہاں دے ہاں مال " آکائے سخن " لکھن گے۔ حتی گل ایہ اے پٹی ایہاں انسراں وچوں بچتے آپ اپنے آپ توں "خدائے سخن" متھ دے سن جہا کر کے جموٹھ ہو رہی خالی ہتھ رہ گئے لکھد کر کے ای لوہتاں دا جی دنیا داری توں کھٹا ہو گیا۔ دو جی گل ایہ سی کہ ایہاں دا حدوں وڈھ ماڑا ہون کر کے ایہاں دی شاعری سناتا تے دور دی گل اے "الٹا لوکی لہے تے کر کے بلاؤندے سن۔ گھاں تے ہو رہی بڑیاں ساریاں نہیں پر ایہی گنجائش نہیں۔ کڈی گل ایہ ہے کہ جموٹھ ہو رہاں نے دنیا داری ہتھ کے فقیری دعو کر دتا تے ذخیرے دی اک کمرے جھکی پا

کے بھگ بین تے پاون دا شغل شروع کر دتا۔ تھوڑے دنوں وچ ای لہر بہر ہو گئی۔ دوروں دوروں بھگ بیون والے ایہاں نول آون لگ پئے۔ اک تے روٹی دی فکر ٹروں لہ گئی دو بے شعر سنون دی آسانی جموٹھ وچ لہ گئی۔ بھگ دے نئے وچ آپ جی شعر سناؤندے تے باقی سارے بھگتی سن دے تے واہ واہ کر دے۔ حتی گل ایہ ہے کہ انج دی شاعری لوں سمجھن واسطے بھگ دانہ اک الازمی شے ہے۔ سگوں بے ساڈی کوئی کولے تال مشاعر یاں وچ "سامعین" واسطے بھگ دی ور توں لازمی قرار دینا شاعر تے شاعری وہاں دے حق وچ چنگا ہووے گا۔

آپ جی دی وفات دے حالات بڑے درد ناک تے "پر اسرار" نہیں۔ جہدی تفصیل دسی اسٹے سالوں مناسب لگدی اے۔ جموٹھ ہو رہاں دے ڈیرے تے لوہتاں دا اک اپنا ای وطنی جہڑا ایہاں وانگر ای ماڑا تے شاعر دی سی تے جہاں نئی نئی نزار دی سی اکثر اٹھن پٹھن لگا۔ ایہاں دی دوستی وچ ای بڑی کوڑھی ہو گئی تے لکھد اکارن ایہ سی کہ ایہ دوویں "پہلوں سخن" بڑے مرے سن۔ سمجھو کو جے ماڑے سن۔ پتا نہیں لہراں تے کیوں دو نہواں لوں ایویں شک جہا پے گیا کہ لوہ اک دو بے توں بھگڑے نہیں۔ ایہ بھلی تھا لوہتاں لئی جان لیوا اٹھت ہو پیا۔ اک دن تے اپنی کتے تے حث پہلوں توں بھگڑے تے لہو بھگ پائی وچ بدل گئی۔ سامعین جہڑا تے لہو دے نئے وچ چور سن لوہتاں نے ایہ سوچنے د خل نہ دتا پئی جوڑ لہر دا لے سالوں دخل دین دی

کوئی لوڑ نہیں۔ شاید نکلیا کہ اک منٹ دے وچ وچ دوویں شاعر ساہ چہ من پاروں یاں پتا نہیں کیوں اک دو بے نال جہڑے جہڑے ای ڈکے تے پورے ہو گئے۔ بھگتی تے لہو لگے پو لیس دے گل دخت پے گیا۔ سو رہ توں شام جیر لوہتاں لوں سمجھ نہ آئی کہ کھدے بر خلاف تے کھڑے قانون ہتھ ایہاں دوہاں دا پرچا کتیا جاوے۔

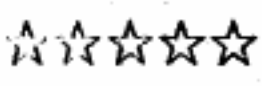
ایہ بیدہ پوری طرحاں سلاواں سلاواں رہیا سی۔ اکو جے پوانت تے فیر کٹھے ای ناک آکھت۔ ایہاں دوہاں دے موہاں تے اکو جنیاں جہڑیاں وی سن۔ آخر پو لیس نے کن سن وچ بھگیاں لوں بھگ بین دا جہانا دے کے بلایا تے آپ جان ہتھ ڈاکے ٹردے ہوئے بعد دے حالات واضح نہیں۔ کچھ لوک آکھدے نہیں کہ ایہاں دوہاں لوں اکو قبر وچ اک دو بے نال جہڑیاں جہڑیاں ای دقتا دتا گیا سی تے کچھ بھگتی ہو رہاں گھاں کر دے نہیں۔ ہن جموٹھ ہو رہاں دی قبر تے مزار بن گیا اے تے چوی کھتے بھگ ورتائی جاندی اے۔ پو لیس اپنے پچھلے تجربے توں ایہاں کو سم گئی اے کہ ہن لوہ حرجانی مارن دی وی رولوار نہیں۔ جموٹھ ہو رہاں وانیس مارن دی جاری اے۔ جہڑے لوکاں دے انموڑ تے آپ ہرے دھیاں ہتر شعر آکھن تے سنان دے علوی ہو جاندے نہیں لوہتاں لوں جموٹھ ہو رہاں دی قبر دی مٹی چٹائی جاندی اے تے لکھدے نال بڑی جلدی آقا قاہو جاند اے۔

آنسہ نہفتہ نما نو: ساڈے ملک (سا بھگ)

ای پہلی سوانی شاعر ہوں کر کے ایہاں لوں
 ل جائزے حتی طورے سوانی لکھاریاں دا آگو
 ناتے متھیا جاندا اے۔ ایہاں وطر توں ڈھیر
 لوں اپنا لولی تے طمی کیریر شروع کیتا۔ ایہ
 اور مرداں لئی بڑا ای خطرناک تے مشکلاں
 لڑاں ہل بھریا دور سی۔ لوس ناناے وچ
 داں لئی کسے غیر سوانی دا لکھا کتاو کھ لیناوی
 ای بڑی وڈی عیاشی سی تے لہ عیاشی وی کسے
 نہیں والے لوں تے کدی کدی لکھی لکھی
 ل۔ لودوں سوانیاں "مٹل کاک" برقعہ پاکے
 سروں نکلدیاں سن تے لوہاں دا پچا کرنا اک
 "اوڈا" رسک" سی ایہاں برقیوں وچوں کھ
 لہر آمد ہو سکدا سی۔ کوئی شہزادی مجھوی ڈوڈ
 لاس تے لہ سوہنا شہزادیاں بن جاوے۔ کوئی
 لیل چھوئی شہزادے لوں تے لہ ڈوڈوں
 لہے یاں فیر سی آئی ڈی دا کوئی ڈٹے سنے
 نکل سپا ہی لہے لہے لہے لہے کوئی وڈے
 لہوڈا رٹی وی دن گھن جوگا نہیں ہوندا سی۔
 اندے دلے سن جدوں آنہ ہفتہ نماو ہوری
 مٹی تے لولی حلقیاں وچ ظاہر ہونیاں۔ ظاہر
 لہوٹا سی "کھوچھال کٹھ ماری۔ ایہاں دا
 الہاں تے اللہ رکھی سی پر ایہاں لے شروع
 "وچ ہفتہ نمائی تے جدوں ذرا کانفیڈنس
 لہ گیا تے نمائی توں نماو وچ بدل کے ہفتہ
 لہوڈے ہاں ہاں شاعری کیتی۔ جویں اسیں
 اتے میان کر آئے آل لوس ناناے وچ کسے
 لانی دا مرداں وچ کلم کھلا لکھا لکھا تے
 نامری کرنا اک وڈا اچھا تے اچھے لہے سی۔
 لہاں ای اچھے جویں کسے ہاتھی دی اپنی پوچھ

تے کھلوکے پنڈا لہدا کر کے آنہ نماو ہوریاں
 لوں ضرورت تے لوقات توں ڈھیر ودھ
 رسپانس ملید نماو جی نے وی لہداے توں پورا
 پورا فائدہ چھیا تے مرداں دیاں اتے دسیاں
 مجبوریاں توں بڑی چنگی طرحاں اپنے حق وچ
 ورت کے ستل اور حیاں وچ ست دیاہ تے ست
 ای لکم پرانے چھوٹے ایہاں دے
 دیا ہوں تے خصماں دی تفصیل تے ذکر لئی
 دیا کسے طاقتور قلم دی لڈیک وچ اے۔ نالے
 ایہ ساڈا لہجہ داسر ہواں وی نہیں۔ لکھے اسیں
 ایہاں دی شاعری دی حد بھراں رہوں گے۔
 ایہاں دی شاعری لوس ناناے دے لولی
 حلقیاں وچ آکھن بن کے آئی تے ہے وی
 اصلوں آکھن دا گراں سی یعنی بے رنگ لہے
 تے بے ذائقہ "نماو جی نثری نظماں دی موجود
 تے بانی ہوں دا اعزاز رکھدے نہیں۔ ایہاں
 توں پہلاں لکھی کوئی مثال نہیں ملدی۔
 ایہاں دے تے لکم پرانیاں وچ 365 نثری
 نظماں شامل نہیں۔ نہ گٹ نہ ودھ۔ لہدا
 مطلب ایہ نکلا اے کہ نماو ہوری ستل
 ورہیاں دوران ہر روز اک لولی کاوش توڑ
 چھاندے سن۔ غزل و گٹھ لکھیاں دیاں نظماں
 بھر سر بھریں ہونیاں نہیں پر لہے تے "لکم
 پرانے" کئی گوارا چھاپے چھاپے نہیں تے
 ایہاں اتے گٹھ گٹھ تن لکھاری پی ایچ ڈی
 دے تھیس لکھ کے ڈاکٹر (لولی) کن چکے نہیں۔
 نماو جی جبرائیل اپنی ذات وچ بے مثال سن ایچ
 ای لوہاں دی شاعری وی بے مثال اے۔ ہن
 آکے ملک دے بلے وڈے لکھاری شاعر

سیاسی مبصر کالم نگار تے ہر سب شہہ بناب
 ظلیل الدین خالی ہوری کسے حد تیر لہ ہاں وی
 لولی بلدی جیر کھنن وچ کامیاب ہوئے نہیں
 لوہاں لوں پڑھنا تے کھتاوی لوہاں ای لہ لہا
 اے جتاں نماو جی لوں۔ گہرائی تے کیر الی
 پاروں بے اچھا اچھا امر وی سکدا اے۔ ایہ
 دوویں وڈے تے عظیم لولی (۱۹۱۰ء تا ۱۹۱۰ء)
 چھپدے بہتا تے پڑھے بھل نہیں جانا۔ پ
 لہ جو آکھدے نہیں پئی دیا کسے لوں لہ نہیں
 سکدا "تے آخر پانی نثری آنہ لہے "سادی
 نماو ہوریاں نال وی ایچ ای ہویا۔ پی ایچ ڈی لئی
 چھ امیدوار نے جہڑا لکھا اچھا تے ایہ
 سی اپنے کم لوں سوکھا کرن لئی تے "کام نماو"
 دی چنگی طرحاں کھوج پرکھ لئی ایہ نالہ اہل
 کلام کھپوٹ وچ فیڈ کر دیا۔ تے دیاں تے کتاباں
 انقلاب دے حساب نال ہر کتاب لکھو گٹ
 500 ور قیاں دی سی۔ لکھے کھپوٹ لے اک بڑا
 وڈا پول کھولہ دتا۔ نماو جی دے تے لکم پرانے
 اصل وچ اکوای کتاب سن نرا نظماں لوں اکے
 چھپے کر کے تے ایہاں دی ست واری ترتیب
 بدل کے چھاپے گئے سن۔ بن یونہی نثری تن
 پہلے ڈاکٹر (لولی) لوہاں دی نثری کرن والے
 تے ڈگری دی سفارش کرن والے وقت لوں
 بڑے پنے نہیں۔ پر کھ لوک لکھوں وی نماو
 جی دا کمال کھدے نہیں تے ایہاں دیاں نظماں
 دی ترتیب لہاں ہوں والے اثرات دا اجازت
 لے کے پی ایچ ڈی کرن لئی پر تولدے پنے
 نہیں۔ واللہ علم بے سواد

سلیم آفتاب سلیم قصوری

مٹی کے سریر

اوس شامی جدوں میں ہسپتال
دے کرہ نمبر 3 چ گیا تاں میں دیکھیا بیٹھی
جماگیر اودھ موہیڈتے پیا ہویا سی۔ میں کول
ای پٹی ہوئی کرسی تے بہہ گیتے کچھ چر لئی
لوہدیاں یاداں چ ڈب گیا۔ اسان دوواں نے
اک ٹھور یونیورسٹی چ داخلہ لیا سی۔ اکو
محلے چ نہ رہن دے کارن ساڈے دوواں
دنے شغل تے عادعاں اک دوچے توں
دکریاں سن۔ جماگیر پڑھائی چ چنگا ہون
دے نال نال تھوڑا جہیا انقلابی وی سی۔
سکول دے ویلے توں ای لوہوں تقریر
کرن دا ڈاڈا شوق سی۔ مینوں مصوری دا
شوق سی۔ جماگیر دی مالی حالت ڈاڈی چنگی
سی۔ پیو دلویاں دی جائیداد دے نال نال
اودھے پیو داکم کالج چو کھاسی جہدے
کارن لوہوں مالی مشکلاں دامونہ کدی وی
نہیں سمکھتا پیا جدون کہ میری مالی حالت تھوڑی
دکری سی۔ جد کلاساں شروع ہوئیاں۔
پہلے دن ای ساڈی کلاس دے استاد نے

دوھیارتیاں دا اتا پتا ساڈے کولوں پچھیا۔
سارے ددھارتیاں نے اپنے بارے تھوڑا
تھوڑا دسیا۔ پہلے جماگیر دی واری فیر میری
تے اوس توں مکروں سونیا دی واری آئی۔
سونیا نے اپنے بارے تھوڑا ہی دسیا۔ اناج تاں
ساڈی کلاس وچ پندرہاں کڑیاں سن۔ سونیا
لوہتاں ساریاں کڑیاں توں ای دکھری سی۔
پڑھائی چ چنگی سوکھے گھر دی ہون دے لڑ
لوہ چپ چپ طبیعت دی سی۔ ہر ویلے
کورس دیاں کتاباں دے نال نال دینی پاتے
مذہبی کتاباں نوں پڑھدی رہندی۔ ایسے ای
چنگے وسہاں کارن لوہ یونیورسٹی وچ کچھ چروچ
ای سب نوں چنگی لگن لگ پئی۔

اودھ ایسے طرح دی ای سی بیٹھی

ہر کوئی لوہوں چاہندا۔ سوہنی بدھی وان تے
چنگی۔ تھوڑے دنوں وچ ساڈی لوہدے نال
دوستی ہو گئی۔ جماگیر چاہندا تے سونیا نوں
پہلے دن توں ای سی۔ فیر دوستی پیار دے
روپ وچ بدل گئی۔ یونیورسٹی چ اسیں پنج
ہٹی ساں۔ دو کڑیاں سونیا شیم تے تن
منڈے جماگیر، اسلم تے میں۔ ساڈے
درگے ہون کارن شیم تے اسلم ساڈے وچ
رل گئے سن۔ پہلے تاں سانوں ہیلیاں نوں
ای ایس گل دا پتا سی بیٹھی جماگیر تے سونیا
اک دوچے نال پیار کردے نیں۔ ایہ گل

ہولی ہولی پوری یونیورسٹی دے وچ گھس
گئی۔ دوویں اک دوچے نوں ڈاڈا چاہندے
سن۔ کدی بے اوہتاں وچوں اک یونیورسٹی
نہ آندا تے دوچا سارا دن تڑفدار ہندا تے
ساڈے کولوں طرح طرح دے سوال پچھ
کے ساڈے کن کھا جاندا۔ ایسے طرح ای
دن لکھدے گئے۔ اک دن جدوں میں
لاہور پوری وچ کا بیٹھا ہویا ساں۔ جماگیر
میرے کول آیا۔ لوہ بڑا خوش لگدا پیا سی۔
میں اودھے کولوں پچھیا "کیہ گل اے اناج بڑا
خوش لگتا پیا ایں"۔ لوہنے مینوں آکھیا "آہو
یار اناج میں ہجی ہجی خوش آں۔ میں ای جان
نوں سونیا دے بارے دس دتا اے۔ اناج
لوہتاں نے مینوں آکھیا۔ بیٹھی کے دن
سونیا نوں گھر لے کے آویں۔ ایس پاروں
اناج میں ڈاڈا خوش آں۔ فیر لوہے دن لوہ
سونیا نوں اپنے نال گم لے گیا۔ جماگیر دی
ماں سونیا دے نال بڑے چنگے سبحانل ورتی۔
کھانے دے مکروں ایہ عمر لوہہ دیاں لگلاں
کردیاں جماگیر دے اڈ منڈ تیر گل آئی۔
جماگیر دی ماں نے دسیا بیٹھی

لوہتاں دے خاندان وچ خاندان توں باہر
رشتہ کرنا تے اک پاسے لوہدے بارے وچ
سوچتاوی گناہ سمکھیا جاندا اے۔ پر کیہ کراں
جماگیر میرا اکو اک پتر اے میں اودھی

خوشی لٹی لوہدے پو دیاں رساں رواجاں
 نال لڑ سکنی آں۔ توں دس تیرے ماں پو
 کھسے رہندے نیں۔ میں جما گئیر دے پو نال
 گل کرن توں بعد کے دن تیرے ماں
 پیو نال طن تماڈے گمر آواں گی۔ سونیا نے
 جدوں سنیا تے لوہدے موندہ دارنگ ای
 بدل گیا۔ خیر لوہنے کے طرح لوہتاں نوں
 گھاں بچ نال دتا فیر سونیا نوں جما گئیر
 یونیورسٹی چھڈ آیا۔ دودن بعد میں سونیا نوں
 یونیورسٹی دے لان بچ بیٹھی دیکھیا۔ لوہ کچھ
 کھلائی کھلائی گندی پئی سی۔ میں لوہدے کول
 بہہ گیا۔ تے لوہدے کولوں پچھیا ”کیہ گل
 اے سونیا توں کچھ پریشان تے لو اس گندی
 پئی ایں۔“ لوہنے اپنی او اسی لکانیاں ہویاں
 آکھیا ”کوئی گل نہیں۔ اج ویسے ای میری
 طبیعت کچھ ٹھیک نہیں“ تے لو دوں ای شیم
 تے اسلم ساڈے کول آگئے۔ فیر کچھ چ
 مگروں جما گئیر وی ساڈے کول آگیا۔ تے
 ساریاں مل کے کسے چنگے جیہے ہوئل بچ کھانا
 کھاوون دی صلاح کیتی۔ اک دن جما گئیر نے
 میوں آکھیا ”یہ ایس طرح گدا اے۔ سونیا
 ہن پہلے ورگی سونیا نہیں رہی۔ لوہ ہن
 میرے کولوں کچھ دور دور رہندی اے۔“
 میں لوہوں مذاق بچ نال دتا ”بھئی تیرا
 وہم ہووے گا۔ احتیاط دے کارن لوہ تہوں

ایس طرح گندی اے۔“ گرمیاں دیاں
 چٹھیاں وچ یونیورسٹی نے مری دی سیر کرن
 دا فیصلہ کیتا تاں ایس سارے جاوون لٹی تیار
 ہو پئے۔ یونیورسٹی ولوں ساڈے رہن دا
 سرہمد سرکاری ریست ہاؤس وچ کیتا گیا۔
 سیر کردیاں ہویاں وی میوں انج لگا کہ سونیا
 پچی پچی جما گئیر کولوں کچھ دور دور رہندی
 اے۔ اج دن جدوں سارے بیٹی تصویراں
 لاہون وچ لگے ہوئے سی میں سونیا کولوں
 پچھیا ”سونیا اک گل آکھاں۔“ لوہنے آکھیا ”
 آہو پچھو“ میں آکھیا ”سونیا کیہ گل اے ہن
 توں جما گئیر کولوں کچھ دور دور رہندی ایں۔
 لوہ تیرے نال ڈانڈا پیار کردا اے۔ ایہ تاں
 توں وی جانتی ایں۔ لوہ تیری ہر گل نوں
 محسوس کردا اے۔ لوہدے نال ایس طرح
 نہ کریا کر۔ لوہ ہن تیرے باجھ اک منٹ وی
 نہیں رہ سکدا۔“ سونیا نے میوں آکھیا ”تس
 ٹھیک آکھدے جے۔ پر تس نہیں جاندے
 کس کارن توں میں ایس طرح کرن تے
 مجبور ہوئی آں۔“ میں آکھیا ”فیر دس کیہ گل
 اے۔ غم و غٹن نال پیڑاں گھٹ جاندیاں
 نیں۔ لوہنے میوں دیا۔“ جدوں جما گئیر
 میوں اپنے نال گمر گئے گیا۔ لوہدی ماں نے
 میرے کولوں میرے ماں پو نال طن دی
 سدھر کیتی سی۔ پر میں ایس طرح نہیں کر
 سکدی۔ میں لوہتاں نوں اپنے ماں پو نال

کس طرح ملاسکدی آں۔ میں تے اک ٹخن
 والی دی دھی آں۔ میوں اپنے پو پتھر داتے
 پتا نہیں۔ میری ماں میوں لوس گندی جبکہ
 تو چھانا چاہندی اے۔ ایسے پاروں لوہنے
 میوں اپنے کولوں دور رکھیا۔ تاں جے میں
 زیادہ توں زیادہ لکھ پڑھ سکاں تے لوس گندی
 جبکہ اتے گندے کم توں سدالٹی بچ جاواں۔
 پر کیہ کرال۔ کیہ میں اپنی ماں نوں چھڈ سکنی
 آں۔ کیہ جما گئیر دے ماں پو میوں فیروی
 قبول کر لین گے؟ جدوں لوہتاں نوں ایس
 گل دا پتا لگے گا۔ نہیں ایس طرح نہیں ہو
 سکدا۔ ایس پاروں میں ای لوہدے کولوں
 دور رہن لگ پئی آں۔“ لوہدیاں ایہ سکھ
 گھاں سن کے میں تے تیویں پتھر ای بن
 گیا۔ لوہدا غم و غٹن دے ٹکروں لوہ تے کچھ
 ٹھیک ہو گئی۔ پر میری حالت تے لوہدے
 ورگی ہون لگ پئی۔ دودن مگروں ایس
 مری توں لاہور ز آئے۔ کچھ پریشان تے
 کچھ حذر ہون دے کارن میں تن دن لٹی
 یونیورسٹی نہ جاسکیا۔

بختے والے دن جد میں یونیورسٹی
 گیا تے سونیا میرے کول آئی تے میرے
 کولوں اپنے دن یونیورسٹی نہ آون دا کارن
 پتھن لگ پئی۔ میں لوہوں سب کچھ دیا۔
 اپنے بچ جما گئیر سلاہ کول آگیا۔ پلو بیلو
 ہون دے بعد جما گئیر ساڈے کول تھوڑی

دیر بیٹھتے فیر اک دم اٹھ کے کلاس روم
 دل ٹریا۔ میٹوں انج لگا جیویں جماگیر دا
 ورتہ ساڑے نال بدل گیا اے۔ ایسے
 طرح اک دو دن ہور لنگھ گئے۔ اسیں چار
 مہلی یونیورسٹی لان وچ بیٹھے پر اوہ ساڑے کول
 نہیں آیا۔ بے آبادی تاں ریلو ٹریلو کر کے چلا
 جاندا۔ میں کچھ دن سوچدا رہیا بھئی میں
 لوہنوں سونیا دے بارے وچ دساں کہ نہ
 دساں۔ اخیر میں فیصلہ کیتا بھئی جماگیر
 نوں دس کے ایس مسئلے نوں حل کرنا ای
 پوے گا۔ دو بے ای دن جماگیر میرے کول
 آیا۔ تے میٹوں آکھن لگا ”ہن تاں سونیا نوں
 کوئی پریشانی نہیں ہوندی ہووے گی۔ ہن
 تاں اوہ تیرے نال ڈانڈی خوش دکھائی
 دیندی اے۔“ میٹوں لوہدے تے غصہ وی
 آیتے پیار وی۔ میں لوہنوں اپنے کول بھلیا
 تے لوہنوں اوہ ساریاں گلاں دسیاں چہڑیاں
 سونیا نے اپنے بارے میٹوں دسیاں سن۔ فیر
 کیہ سی۔ اوہ وی ڈانڈا پریشان ہويا۔ فیر میں
 لوہنوں تسلی دتی ”سونیا تیرے نال ڈانڈا پیار
 کردی اے۔ ایسے پاروں اوہ تیرے کولوں
 کچھ دور دور رہندی سی۔“ لوس دن جاں اوہ
 لوسے طرح گھریں چلا گیا۔ فیر پورے ہفتے
 اوہ یونیورسٹی نہیں آیا۔ خیر اسماں چاراں
 دوستاں نے صلاح کیتی بھئی میں تے

اسلم لوہنوں گھریں جا کے ملنے آں۔ پر
 دو بے دن ای اوہ یونیورسٹی آگیا۔ اوہنے
 میٹوں دسیا ”میں اپنے ماں پیو نوں سونیا دے
 بارے وچ دسا اے۔ تے ایہ وی دس دتا
 اے بے میں شادی کراں گاتے سونیا نال ای
 کراں گا۔ پر اوہ اہے سیکر نہیں راضی
 ہوندے پئے۔“ کلی جماگیر دی ماں دی گل
 ہوندی تاں اوہ کدی نہ کدی من ای
 جاندی پر جماگیر دے پیو دے اگے اوہ وی
 بے وی سی۔

اک دن جماگیر دا پیو یونیورسٹی
 وچ آیا۔ اسیں سارے لوس ویلے ویلے پیرٹ
 وچ لان وچ بیٹھے ہوئے ساں۔ اوہ سدھا
 ساڑے کول آیاے سونیا نوں آکھن لگا۔
 ”سن کڑیے جماگیر دی شادی تیرے نال
 کدی وی نہیں ہو سکدی اپنے دل وچوں
 ایہ چا سدالٹی کڈھ دے۔“ سونیا دھاری
 چپ کر کے بھٹی رہی۔ پر جماگیر نے اپنے
 پیو نوں آکھیا ”لابجی جسے سونیا میری نہ ہوئی
 تے فیر میں وی تمہا کدی نہیں ہو سکوں گا“
 فیر اوہ لوہنوں چلا گیا۔

ایہ ویلیز بائن ڈے سی۔ جس
 دن ٹیم ساڑے گھر آئی۔ اوہنے جتھ وچ
 اک پتر پھریا ہويا سی۔ اوہنے میٹوں دسیا کہ
 ”ایہ پتر سونیا نے میٹوں دتا اے تے آکھیا
 اے کہ ایس پتر نوں جماگیر توں سوا کوئی نہ

کھولے۔“ تھوڑی دیر مگروں ٹیم چلی گئی۔
 فیر میں وی اوہ پتر لے کے جماگیر ول نسیا۔
 میں بوہا کھڑکایا تاں اندروں جماگیر ای نکھیا
 اوہ میٹوں جھٹک بچ لے گیا۔ میں اوہنوں
 سونیا دا پتر دتا جیہڑا اوہ سے طرح بند سی۔
 جماگیر نے جلدی نال پتر کھولیا۔ تے
 پڑھیاں پڑھیاں ای چیخا تے رونا شروع
 کردتا۔ اوہدے جتھ اوہ پتر نکل کے بھنے ڈگ
 پیا۔ میں پتر پڑھیا۔ اوہدے وچ سونیا نے
 لکھیا سی۔ ”جماگیر جدوں توں ایہ چشمی پڑھ
 رہیا ہوویں گا۔ لوہوں میں تیرے کولوں
 بوی دور چلی گئی ہوواں گی۔ جتھوں سڑ کوئی
 پرت نہیں آؤندا۔ میں تینوں ڈانڈا چاہنی
 آں۔ تے ایہ وی جانتی آں بھئی توں وی
 میٹوں ڈانڈا دھیرا پیار کرنا ایں۔ پر لگدا اے
 ساڑے لیکھاں وچ اک دو بے دالمتا نہیں
 لکھیا۔ توں اپنے ماں پیو دا آکھا من لینیں
 تیری سونیا

لوہوں توں ہن سیکر جماگیر دی
 حالت لوسے طرح ای اے۔ جماگیر دے
 ماں پیو اوہدے علاج لئی لوہنوں کھئے کھئے
 نہیں لے گئے۔ پر اوہ تے خورے سونیا دے
 نال ای ٹر گیا سی۔ اتے لوہتاں کول مٹی دا
 سر برہ گیا سی۔

ویلیے دلپاندھی

عاصم چودھری

سید طاہر شیرازی

ویلیے دا پیہہ کدے دی نہیں
رکداں لوہ گھڑی دی سوئی ولنگ تک تک کردا
ہولی ہولی اگے ودھ رہیا اے۔ جیہو ائی ہاں
دے ہل اپنے کھ رلا لہ ائے کدے دی
پچھ نہیں نہ سھول ہو ویلیے دی قدر نہیں
کردو یلا لوہوں پچھ پھل کے سے اگے ودھ
چاند اے۔ عاصم چودھری ویلیے دا لوہ
پاندھی اے جیہو اکہ ویلیے دیاں داگاں نوں
کھو کر کے لوہ دے ہل ہل نسا لو کھائی دھیرا
اے۔ لوہ کدی دی تھیا نہیں گدا۔ جدی
لوہ دے موندہ دل دیکھیا جاوے ہاں ساہوں
ہر نویں گور سویرے گلاب دے پھل ولنگ
تریا تریا نظر آندا اے۔ لوہ جاگے جاگے
پدا خلوص دے بولے لاندرا دسدائے۔
انہاں دا شعری پراگا "اکھاں دتے روگ"
پڑھ کے اناج جانی اے۔ جیہو ایہ روگ پچی
ہدے دے اندر دے اپنے روگ نہیں۔ لوہ
انہاں اپنے بیٹے پالن دا جتن کردا اے۔
عاصم چودھری دے اکھاں دتے روگ لوہ
نیں جیہوے کہ ویسیب وچ ہون آلے علم
نیں جنہاں نوں اکھاں دتے کھدیاں نہیں تے
لوہ اندر دے روگ بن کے شعراں دی گل

دج جھکے نظر آندے نہیں۔

شاعر ویسیب دا ہاندرا ہوندا
اے تے ویسیب وچ ہون والی ہر گل کئی
سد اے تے اکھن دیکھدا اے ہاں کلائی
ہل پیار دے ملوک جذبے دی تڑپ
لوہ دے اندر کئی پھولوں جھگڑدی اے۔

عاصم رات ہمیری ہو گئی

کتھوں لہے کے جن لیاواں

عاصم چودھری دی شاعری
پھلاں دی بھری خشبو دا گک اے۔ سوہنی
تے سولوی غزل لکھدے نہیں۔ شاعری
راہیں عاصم چودھری دا فن اگڑ کے
سانے کوئند اے اکھراں دا ایہ فنکار اکھ
جوڑ کے پیار دی مور تیاں بنا کے من مندر
لج سہاند اسد اے۔ انہاں دے شعراں
دج چاشنی اے۔

عاصم چودھری نویں غزل دے
لکھدیاں دج بھر دھیرا ساہوں دسد ہیرا پیا
اے۔ انہاں دی شاعری دج ساہوں حیاتی دا
ہر کچھ ملدا اے۔ اگر کدائیں کلاں دے
پارے تے پیار دی لڑیک رکھدا اے ہاں
گیلاں تے سڑکاں تے نکلے پڑے پھر دے
بلی لپانے دی کھدا اے تے ویلیے ہل مگر
لین دا جنہ دی رکھدا اے۔ لوہاں دے دو
شعروں کھو۔

لوہوں رہیر کویں من لال
جنوں لج انسان دا دکھ نہیں

اپنے سامنے اپنی عمر ہاں آپ بچائی جانے آں
ایسے لئی مجاہد جتنے جھڈتے نہیں ہاں نہیں
عاصم چودھری جتنے ہاں دھرتی
تے اپنی مٹی ہل کوڑھا پیار رکھدا اے لوہ
لوہ نفرت دے بولے پت کے غلط دے
سٹھنے بولے لانا چاہندا اے۔ جنہاں گھن
چھلویاں رکھداں دی چھل پٹھ پنیاں دے
تھکے راہی گھن کے ساہ کڈ من تے پیار پر م
دے مٹھے مٹھے جھوہاں دے بول کنیں رس
گھولن

عاصم چودھری دا شعری پراگا
"اکھاں دتے روگ" دی شاعری دل دج
گھر کرن آئی شاعری اے۔

میری ایہ دعا اے کہ اللہ سوہنا
عاصم چودھری دے سوچاں دے ایس
سز دج ہوو دلوہا کرے تے لوہ اپنے ولنگ
پیار بھرے شعر لکھ کے ساڈے دلاں دج
دسدے رہن۔

اقبال زخمی دا ترتیب دتا نعت پراگا

دم دم پڑھاں سلام مدینے

بھسپ چکائے۔ ایہ کتاب ناہاند لکھاری

دے دفتروں مفت حاصل کیتی ہاں

اے۔ رجسٹری ڈاک دیاں مگھوں لئی

۳۵ روپے دے ڈاک گھن گھو۔

تیاری

طفیل خلش (جرمنی)

اج بوجے آئی چیخ نی ، ہن کٹھا ہو گیا میل
 رڈ نی سیو میریو ، میرے سر وچ پاؤ تیل
 میرے دشا ملو سریرتے ، مینوں کھرے دیو چھا
 دو چار گری دیاں ٹھوٹھیاں ، میرے جتھ دیو پھرا
 مینوں جوڑا پاؤ شگن دا ، نالے دیو رتی شال
 تے کھول کے مہیاں میڈیاں ، اج پاؤ پراندا لال
 گل میرے کٹھا پا دیو ، چا لاوو عطر پھل
 میرا سرا لیاو گندھ کے ، وچ کلیاں پھل روئل
 مینوں مندی لاؤ رانگی ، جتھ ہو جان لا لو لال
 میرے جھریں تھو جھانجراں ، میری سوہنی گے چال
 میرے موندھ وچ پاؤ دندا سزا ، میرے ہو تھیں رنگ بھرے
 مینوں دھونی لاؤ جن دی ، جو دیکھے دنگ رہوے
 مینوں پاؤ سنہری چوڑیاں ، میرے چھاپیں بھر دیو جتھ
 میرے کنیں جھیکے پا دیو ، میرے نک وچ پا دیو تھ
 کچ ڈورے کھلا پا دیو ، میری ہرنی ورگی اکھ
 میرا ڈھکال مارے روپ نی ، میری جھلے کوئی نہ دکھ
 نی میں دو پل ہور پراہونی ، میرے یہ جاؤ چار چہر
 نالے سدو میرے ویر نوں ، اتے چاؤلاں بھر د چکر
 نالے چاچے تون باپ جے ، میرا لما تویے جن
 میرا تھاجے پل نال ، نالے گانا دیوے جتھ

سدو نی میرے باپ نوں مینوں ہلایا معاف ر
 مینوں سینے دے نال لاکے میرے سرتے جتھ دھر
 مینوں آمل مائے پدائیے ، اتے لالے بیٹے نال
 تیرے ویڑے دو پل کھڈیا ، توں گن دی رعہ ایہ سال
 میرے رگ بھریدا کالجے ماں ! توں نہ بھلجھ کیر
 اج مل لے وار آخری ، اسان مڑ نہیں آؤنا فیر
 اج میرے اتے مائے نی ، تیرے بوجے ہو گئے بند
 مینوں بستی دھاراں حش دے ، میرا سوکھا ہو جائے بندھ
 آؤ نی سیو ساریو ، میرے ترے سوارو کھانج
 لہ دیا چلو چلی دا ، میرا کٹھا کر دیو وچ
 ہن کوئی نہیں میرا رہ گیا ، جہوا پونجے میرے نیر
 سب ہو گئے وانگ مکانیاں ، اج کیہ بھنیاں کیہ میر
 میری ڈولی ویرو چک کے ، مینوں قبریں دیو اتار
 میرا ایہو انت آخر جے ، میں کھڈ لیا دن چار
 سب ساہ نال ساکلا لریاں کیہ ، مویاں دے نال میر
 اج سارے رشتے خون دے ، میرے مٹی پان مسریر

یاد

میاں جاوید جالندھری

اج سویرے
 جدوں میں اٹھیا
 اٹھ کے شیشہ دیکھا
 تے اپنیاں اکھیاں دیکھ کے
 مینوں محسوس ہویا
 راتی توں میرے کول آئی

صلی اللہ
علیہ وسلم

لاہور

لکھاری

ماہنامہ

بڑا سوہنا بڑا اعلیٰ تصور سبز گنبد دا
مرے دل وچ پیا جھدا تصور سبز گنبد دا

ایڈیٹر اقبال زخمی بیجنگ ایڈیٹر ارشد اقبال ارشد

لکھدا چائن بڑا سوہنا مکا دے دل داسب نمبر ا
ہنیرے وچ پیا مخدا تصور سبز گنبد دا

جلد نمبر ۱۳ شماره نمبر ۶-۷ جون جولائی ۲۰۰۲ء

صلی اللہ
علیہ وسلم

جدوں آؤندا دلے اندر تمامی روگ مکدے نیں
سہارا ہر دکھی دلدا تصور سبز گنبد دا

میں کملی کملی والے دی میوں کملی رٹی کہدے نیں
اس کالیاں زلفاں والے دی جو دل وچ میرے رہندے نیں

جدوں دا دیکھیا روضہ رسول پاک دا سوہنا
مری اکھال دے وچ وسدا تصور سبز گنبد دا

لوہا سوہنا شہر مدینہ میں جنوں تک تک ٹھردا سینہ میں
لوہے گنبد خضرئی دی چھلویں لوکیں عجب نظارے لیدے نیں

اواسی ختم کر دیندا تے سارے غم پرے کر دا
دلاں نوں خوش بڑا رکھدا تصور سبز گنبد دا

اھہ چائن میریاں اکھیاں دا لوہہ محرک دل دی دھڑکن دا
لوہہ پردے پاوے جرماں تے لوہوں پوش وی کہدے نیں

دوے ہریالیاں خوشحالیاں جنت دیاں سانوں
خزاواں دور کر دیندا تصور سبز گنبد دا

رب باغ جہاں دا والی اے سوہنا باغ لوہے دا مالی اے
لوٹا بوٹا ڈالی ڈالی لوہے ناں دے پھل پھل پیندے نیں

ریاض اے ایس دنیا تے بڑا احسان مولا دا
خدا نے آپ دے جھڈیا تصور سبز گنبد دا

وہ جگ وچ چائن سوہنے دا اس سوہنے دا من موہنے دا
سوالک لوہہ ہو گئے سوہنے دے جیہڑے وچ اڈیکال رہندے نیں

☆☆☆☆☆

☆☆☆☆☆

ریاض احمد قادری (فیصل آباد)

محمد عثمان سالک (شکر گڑھ)

دلدار چودھری نے خادم پرچنگ پریس لاہور توں چھپوا کے جیاموسی شاہدہ توں ٹوریا

تبصرے

ارشاد اقبال ارشد

کتن ول دھیان

ڈاکٹر آفتاب احمد نقوی پنجابی

دے سبک 'نقاد' محقق تے اچھوٹی دے شاعر سن۔ اوہناں پنجابی نعت تے مقالہ لکھ کے پی ایچ ڈی ڈگری حاصل کیتی سی۔ اتوں اڈ اوہناں اپنے کالج میگزین "اوج" دے دو ہر ویں نعت نمبر چھاپے۔ اوہناں دی شہادت دے بعد اوہناں دے اردو مضموناں دا مجموعہ اوہناں دے نکلے دیر مران نقوی ہوراں نے "دلیل آفتاب" دے نال نال شائع کروایا تے پنجابی مضموناں دا اپراگا "کتن ول دھیان" دے نال نال سامنے آیا اے۔ ڈاکٹر آفتاب احمد نقوی شہید حضور ﷺ نال اتناں دی محبت کردے۔ اوہناں اپنی حیاتی دا مقصد ذکر رسول ﷺ مایا ہویا۔ اوہناں دا بہتا تنقیدی تے تحقیقی کم وی نعت دے حوالے نال اے۔

۱ کتاب وچ اوہناں دے 22 مضمون شامل نیں۔ ۱ کتاب دے پہلے چھ مضموناں وچ جے پنجابی دی حمد یہ شاعری، سیرت رسول تے پنجابی نعتیہ شاعری دے مختلف دوراں

دا پروا کینا گیا اے۔ فیر سلطان باہو، مولا بخش کشتہ، حفیظ تائب تے ریاض مجید، دی نعتیہ شاعری دا جائزہ لیا گیا اے۔

اگلے مضموناں وچ وارث شاہ، تنویر خٹاری، یونس احقر، طفیل گلش، عادل صدیقی، انور اداس، الفت تنویر خٹاری تے ارشد اقبال ارشد دیاں کتاباں دے تنقیدی مطالعے نیں۔ تن مضمون ڈاکٹر شہباز ملک، اقبال زخمی تے اقتدار واجد دی شخصیت تے ادبی خدمات دے حوالے نال نیں جد کہ اک مضمون وچ سیالکوٹ دے کچھ غیر معروف شاعراں بارے جاٹکاری دتی گئی اے۔

ڈاکٹر آفتاب احمد نقوی ہوراں دا بہتا کم نعت دے حوالے نال اے۔ اوہناں نعتیہ ادب دی تنقید تے تحقیق نوں وی اک وقار بخشیا اے۔ اوہناں جنی تفصیل نال پنجابی دے نعتیہ ادب دا مطالعہ کینا اے اوہدی بو دوجی مثال نظر نہیں آوندی۔

ایہ کتاب پنجابی دے تنقیدی ادب وچ اک نگہ وادھا اے تے اپنے وڈے بھرا دے کم نوں سامنے لیاون پاروں ۱ کتاب دے مرتب عمران نقوی مبارکباد دے مستحق نیں۔ محمد جنید اکرم ہوراں نے ۱ نوں بزم فقیر ولوں بڑے سوہنے ڈھنگ نال چھاپیا اے۔ نعیم احسن دا بنایا ٹائٹل

بہت من کچھواں اے تے مل ۱۳۰ روپے رکھیا گیا اے۔

مومنناں دیاں ماواں

حضور ﷺ دی نجی زندگی

بارے لوکاں نے بہت ساریاں جھوٹیاں تے گمراہ کن والیاں گلاں گھڑیاں تے کھلاریاں نیں۔ غیر مسلمان نے بعض تھاواں تے ایساں باریک لمبنا اے کہ ہن تک دھوز دور نہیں ہوئی تے حضور ﷺ دی حیاتی دے بہت سارے واقعات بارے اختلاف پا جاندے نیں۔

آپ دی ازدواجی زندگی

بارے پائیاں جان والیاں جھوٹیاں تے گمراہ کن گلاں بارے کچھ فتارے کرن دی کوشش سجاد خٹاری ہوراں ۱ کتاب "مومنناں دیاں ماواں" وچ کیتی اے۔ اوہ اک شاعر نے وکیل نیں پر اوہناں دی ۱ کتاب نوں پڑھیاں جا پدا اے کہ اوہناں دین دا مطالعہ وی ڈب کے کینا اے۔ اوہناں ۱ کتاب

وچ کئی اک گلاں بارے بھروسے تحقیقی سٹے کڈھے نیں پر کدھرے کدھرے گل بھیر نہیں سکے۔ کتاب دے صفحہ نمبر ۳۴ تے اوہ سورۃ لقمان دے حوالے نال لکھدے نیں۔ "قرآن مجید دے حکم دے مطابق ماواں اپنے بالوں نوں دو سال دی مدت تاں دھ پکان

دیاں پامد نہیں“ پر صفحہ نمبر 35 تے لکھدے غیر کہ آپ ﷺ دی والدہ ماجدہ حضرت آمنہ نے دو تن دناں تائیں حضور اکرم ﷺ نوں تھج دتی“ ایہ گل قرآنی حکم دے خلاف اے تے حضور دی حیاتی دلوٹن وی فعل قرآن دے خلاف نہیں۔ ا لئی قیاس ایہ دی کینا جاسکدا کہ حضرت آمنہ نے حضور ﷺ نوں دو سال تیک دودھ پیاا تے دو سال دے بعد آپ حضرت سایہ سعدیہ نوں گئے۔ کرل (ر) محمد انور مدنی ہمدرد رسول اپنی کتاب ”شہنشاہ گل“ وچ ثابت کر دے نہیں کہ حضور نے دو سال تیک اپنی ماں دا دودھ پیتا۔ حضرت حلیمہ سعدیہ نوں گلن دا قصہ ٹھیٹھ زبان سکھانا دیا جاندا اے تے ٹھینھ زبان سکھن دی لوڑ اچ دی دو سال بعد ای پیندی اے۔ پہلے سال تے بال تن چار حرف ای بولنے سکھدا اے۔ ایسے صفحے تے اگے جا کے لکھدے نہیں کہ ”حضور دے یتیم ہون پاروں حضرت حلیمہ سعدیہ نے ا لوہر نایاب نوں پالن لئی لین توں انکار کردتا۔ بعد اچ خالی ہتھ ٹن دی جاہ حضور اکرم ﷺ ہوراں دی ماں دی منت من کے حضور اکرم ﷺ ہوراں نوں نال لے گئیاں“

ایسہ گل وی علماء نے جوش خطامت وچ کھاری ہو اے تے حضور دے غریب ہون تے بڑا زور لایا

اے۔ حالاں کہ حضور دئی پیدائش ویلے بہت سارے اوٹھ تے ۲۸ تولے سونا حضرت عبدالمطلب نے صدقہ کینا۔ (مدارج النبوت)

حضور ﷺ یتیم ضرور پر غریب نہیں سگوں سردار کہ دے پوتے۔ ا لئی منت والی گل سمجھوں باہر اے۔

ا کتاب وچ حضور ﷺ دی ازدواجی حیاتی تے پٹی ہو دھوڑ تے کھاریاں ہوئیاں بہت ساریاں غلط گھاں نوں صاف کرن لئی سجاد عطاری ہوراں نے بہت محنت کیتی اے تے کئی گھاں دلیل نال غلط ثابت کیتیاں نہیں۔

جوہر حضور نال نکاح ویلے حضرت عائشہ دی عمر 6 سال تے رخصتی ویلے 9 سال ہون دی روایت نوں اوہناں دلیلاں نال غلط ثابت کینا اے تے دیا اے کہ نکاح ویلے حضرت عائشہ دی عمر 16 سال تے رخصتی ویلے

19 سال۔ ایسے طرح اوہناں حضرت خدیجہ دے بارے گل بات کردیاں جتھے اوہناں دے پہلے دو خاوند ہون بارے لکھیا اے اوہتھے اوہناں دے لو آری ہون دی روایت دی درج کیتی اے۔ سجاد عطاری تھوڑی جیسی ہو رلو شش کردے تے اوہناں نوں اجہیاں روایتاں تے دلیلاں وی مل جاناں کہ حضور ﷺ نال نکاح ویلے اوہناں دی عمر چالیس سال نہیں

سگوں اٹھا سال۔ کرل محمد انور مدنی نے اپنی کتاب ”شہنشاہ گل“ وچ صفحہ ۲۷۸ تے حضرت عبد اللہ بن عباس دی روایت موجب شادی ویلے حضرت خدیجہ دی عمر ۲۸ سال دے اے سجاد عطاری ہوراں نے ا

کتاب ”مومنناں دیاں ماواں“ وچ حضور ﷺ دی ازدواجی زندگی بارے ہمدردی ڈھنگ نال چاٹن پیاا اے پر کئی اک گھیاں گھاں بڑی تحقیق نال سامنے لیا نہیں۔

سجاد عطاری ای کتاب دے کل صفحے ۸۵ نہیں تے کل ۱۰۰ روپے نہیں۔ انہوں کتاب پہلی کیشنز مدنی کالونی جنگ صدر دے پتے توں منگوا یا جاسکدا اے۔

درد دی خوشبو

ساغر مت پنجالی زبان دے نامور غزل گو شاعر اں وچ بڑا اچھا مقام رکھدے نہیں۔ اوہناں نوں ماضی قریب وچ اوہ مقام نہیں مل پایا جتھدا اوہ حق رکھدے کیوں بے غرمت پاروں اوہ اپنی کتاب نہ چھپوانکے۔ بہن کچھ دوستاں تے شاگرداں دے اوم نال اوہناں دیاں غزلاں دا پتلا پرانگا ”درد دی خوشبو“ دے نال نال سامنے آیا اے۔ ساغر مت دی غزل جدید تر ہے دی غزل اے۔ اوہناں بہت تے نال

تے زکے تے کھروے اکھراں دی
درتوں نال زے بے حسی، افراقری
تے اکلاپے دے کرب ای نہیں اچکے
سگوں جدید عمد دے ایہناں مسکیاں
دے نال نال غزل دی روح نوں وی
ٹھہ رکھیا اے۔ تقزل اوہناں دی غزل
دی جند جان ای نہیں روح وی اے۔
ساغرمت فنی تے فکری حوالے نال بہت
پختہ شاعر نہیں۔ اوہناں نوں امکاں
نوں بڑے سوہنے ڈھنگ نال اپنیاں
غزلاں وچ سمویا اے۔ اوہناں دیاں
غزلاں وچوں کچھ شعر دیکھو۔

نم دی شدت نال گھل گئی جسم وچ گرمی جھی
دل دیاں زخماں چوں پھٹی روشنی ہلکی جھی
خورکے میرے آلمے نوں لہدی پھر دی آوہ
لہدی دیکھی میں کشن دے وچ جلی جھی
ان ہونی نوں بہانہ نہ ما
چاندنی نوں شامیانہ نہ ما
گزر نہیں ہونی زمانے دے بغیر
جان کے دشمن زمانہ نہ ما

رائے دے اختلاف نوں اپناں ودھالیا
اپنی اتا دا خواہ تخواہ مسئلہ ما لیا
اک ہور مینوں دے گیا جھانسا یقین دا
اک ہور سکھ اوس نے کھوٹا چلا لیا
ساغرمت ہوراں دے ایس

بھروں تے نمائندہ غزل پرانے نوں
مقصود پبلشرز اردو بازار لاہور ولوں
ڈاڈھے سوہنے ڈھنگ نال چھاپیا گیا
اے۔ ۱۲۸ صفحیاں تے کھلری ایس
کتاب دا مکس سو روپے رکھیا گیا اے۔

کھیر وچوں سو نہ

خالد اقبال ریڈیو پاکستان ملتان
دے سینٹر پروڈیوسر نہیں۔ ”کھیر وچوں
سو نہ“ اوہناں دیاں نظماں دا پہلا
پراگاماے جیسوا پنجابی دے سرائیکی لہجے
وچ بھجیا اے۔ جدید تر لہجے دیاں
ایہناں نظماں وچ سرائیکی لہجے دی
مٹاس وی شامل اے۔

خالد اقبال دیاں ایہہ نظماں
سوچ دے کئی بوہے کھول دیاں نہیں
کیوں جے خالد کھلیاں اکھاں نال اپنے
آل دوالے دا مطالعہ ای نہیں کردا
سگوں اوہدا بیان ڈھنگ وی من کچھواں
اے۔ اوہ محاشی تے معاشرتی ناہواریاں
دیاں تصویراں وی ایہدا اے تے جبر
دی ہلکی وچ پس رہے انساناں دے کرب
وی ایہدا اے۔ ضمیراں دی بولی لاون
والیاں تے طنزاں وی کردا اے تے
لوکائی دے جتے وچوں خون دا آخری
قطرہ تیک نچوڑن دی کوششاں کرن
والے حاکماں دے گڈے وی بخدا
اے۔ خالد کھری ہوئی سوچ دا مالک
اے۔ اوہنوں امید اے کہ جیویں
اکھیں ہمیرے وچ سو نہ ما لہیدیاں نہیں
انج ای پے ہوئے لوکاں نے دی انت
اپنا راہ کڈھ ای لینا اے۔

کھیر ہووے بھاویں نہ ہووے کالا دھونہ
اکھیں آپ بھو اکھدین ہوئے ہوئے سو نہ
خالد دی نظم ”پہلا خیال“ دیکھو۔

ست رنگی سویر کوں
جاں میں جاگاں
خیال بیڑا
جاگن توں پہلے
موجود ہونے

خالد دی ایس کتاب نوں ادب رنگ
پبلیکیشنز محمد دوم رشید روڈ ملتان دے
چتے توں منگوا یا جاوے اے۔ ایس
دے کل صفحے ۸۰ نہیں بلکہ ۸۰
روپے رکھیا گیا اے۔

☆☆☆☆☆

دھرتی اکھرتے خوشبو

دھرتی اکھرتے خوشبو
گوجرے وسدے معروف پنجابی شاعر
ایم اے آزاد کھو کھو داتیا شمری پراگا
اے۔ ایس توں پہلاں اوہناں دے
گیتاں دا مجموعہ ”گیت ماں“ تے اک
کتاب ”منظوم انھوارے“ دے نال
نال چھپ چکی اے۔

ایم اے آزاد ہوراں نے
ایس کتاب دا ڈھکھہ جتے نعت توں
بخیا اے۔ اوہ اک پے مسلمان تے
پاکستانی نہیں۔ ایس کتاب دے اک اک
اکھروچوں اوہناں دی مذہب تے
وطن نال محبت تھاندی اے۔

ایس کتاب دیاں نظماں وچ
اوہ تھاں تھاں دلیں تے دلیں واسیاں
دیاں خیراں مہوے۔ نظر آوندے
نہیں۔ اوہناں پاکستان دی تاریخ دے

ہر اہم دن بارے نظماں لکھ کے ایسے کتاب وچ شامل کیتیاں نیں۔ اوہ دن چودہ اگست دا ہو دے یاں ۲۳ مارچ دا چھ ستمبر ہو دے یاں شائین تے غوری میزائل دی ساگرہ دادن ہو دے۔ انج ای اوہناں پاکستان مان والیاں تے ایسے نوں ترقی دی منزل ول لے جان والیاں نوں خراج عقیدت پیش کیتا اے۔ اوہ مزدوراں، کساناں، محنت کشاں تے ہٹھلے طبقے دے لوکاں نوں وی اپنی شاعری دا موضوع بناؤندے نیں۔ اوہدی شاعری وچ دھرتی تے دھرتی دے دکھاں دکھاں دیاں تصویراں وی نیں تے اوہناں لئی محبتاں دی خوشبو دی۔ ایم اے آزاد کھوکھر دی ایسے کتاب ”دھرتی، اکھرتے خوشبو“ نوں مرکزی پنجابی ادبی بورڈ جنک نے چھاپیا اے۔ ۱۹۹۴ء صغیاں تے کھلری ایسے کتاب داخل اک سو روپے رکھیا گیا۔ جلد دی تھاں بکس بورڈ دے ٹائٹیل والی ایسے کتاب داخل سو روپے زیادہ محسوس ہوندا اے۔

تماہی کھوج

(جو شوا فضل الدین نمبر)

کھوج پنجابی زبان دا کلم کلپرچہ اے جس وچ تحقیقی مضمون چھپدے نیں۔ پنجاب یونیورسٹی لاہور توں چھپن والے ایسے رسالے دے مدیر ڈاکٹر صحت

اللہ زاہد نیں تے اوہ ایسے نوں شکارن لئی نت نویں کم تجربے کر دے رہندے نیں۔ کھوج دے ہتھلے شمارے وچ پنجابی دے نامور شاعر، نقاد، کہانی کار تے محقق پروفیسر ڈاکٹر محمد اسلم رانا دا پی ایچ ڈی دا مقالہ چھاپیا گیا اے۔ ڈاکٹر اسلم رانا ہوراں نے ایہ مقالہ جو شوا فضل الدین دی حیاتی تے فن بارے لکھیا سی۔ ایہ مقالہ ۱۹۸۳ء وچ مکمل ہویا سی تے ایسے دے نگران ڈاکٹر خواجہ محمد ذکریا سن۔

ڈاکٹر اسلم رانا ہوراں دا ایہ مقالہ چھ باباں تے کھلریا ہویا اے۔ پہلے باب وچ ”جو شوا فضل الدین دے عمد وچ پنجاب داسیاسی“ سماجی تے ادبی پس منظر ”الیچا گیا اے۔ دو بے باب وچ جو شوا فضل الدین دی حیاتی دے حالات تے واقعات بیان کیتے گئے نیں۔ تیجے باب وچ جو شوا دے ہم عصر شاعر اداویاں بارے مہرویں جاٹکاری دتی گئی اے۔ چھتے باب وچ جو شوا ہوراں دیاں لکھتاں یعنی شاعری، ناولاں، کہانیاں، ترچے تے سیاسی تحریراں بارے مہرویں جاٹکاری دتی گئی اے۔ پنجویں باب وچ جو شوا فضل الدین دیاں پنجابی لئی خدمات دا ذکر کیتا گیا اے جدکہ چھویں تے آخری باب وچ جو شوا دی شخصیت، فکر تے فن دا مجموعی جائزہ پیش کیتا گیا اے۔

جو شوا فضل الدین اک وکیل تے سیاست دان وی بن تے اوہ لئی سال تیک پنجاب اسمبلی دے رکن وی رہے پر اوہناں دی اصل شہرت پنجابی سبک تے پنجابی لکھاری و ہوں سی۔ اوہ پنجابی زبان دے بہت وڈے محسن سن۔ اوہناں اوس زمانے وچ پنجابی دی گل کیتی جدوں پنجابی داناں لینا کلام کھیا جاندا سی۔ اوہناں پاکستان بن توں پہلاں ۱۹۲۸ء وچ فیصل آباد توں ”پنجابی دربار“ شروع کیتا۔ ایہ فارسی اکھراں وچ چھپن والا پہلا پنجابی رسالہ سی تے کسے وی اردو پر پتے نالوں ایہدا معیار گھٹ نہیں سی۔ اوس دور دے سارے وڈے لکھاری ایسے پر پتے وچ لکھدے سن۔ اوہناں پنجابی شعر لکھن توں اڈ چار ناول لکھے۔ کئی ڈرامے تے افسانے لکھے، اپنی مذہبی کتاب انجیل دا پنجابی ترجمہ کیتا تے پنجابی زبان دی اہمیت بارے بہت سارے مضموناں تے خط لکھے۔ اوہناں پنجابی زبان دے فن وچ اردو تے انگریزی وچ وی مضمون لکھے۔

دو بے پاسے اوہناں بارے مقالہ لکھن والے ڈاکٹر اسلم رانا شہید پنجابی دے سب توں من پسند استاد سن۔ شہید دے استاد اں تے پڑھیاں توں اڈ ادبی دنیا دے بہت سارے لوک اوہناں اپنی محبت نال کیل جھڈے سن۔ ڈاکٹر اسلم رانا اپنی پدم

دے فدا ہے محقق سن۔ اوہناں پنجابی
 وچ کئی حوالہ جوگ کتاباں لکھیاں تے
 بھیاں وی پر خورے کیہ کارن سن کہ
 اوہناں دا مقالہ چھپ نہ سکیا۔ ڈاکٹر
 عصمت اللہ زاہد ہوراں دا خیال اے کہ
 پی ایچ ڈی وی سطح دے مقالے عام
 طالب علم دی نصالی ضرورت نہیں
 ہوندے۔ ایس لئی اوہناں دے چھاپن
 دل دھیان نہیں دتا جاند۔ پنجاب
 یونیورسٹی لاہور وچ بھادریں پی ایچ
 ڈی دے حوالے نال کئی اک چنگے
 مقالے لکھے گئے نیں پر اوہناں وچوں
 اک دوای چھپے نیں۔ جس پاروں ڈاکٹر
 عصمت اللہ زاہد ہوراں نے فیصلہ کیتا
 اے کہ ویلے کویلے ایہناں مقالیاں
 نوں کھوج راہیں سامنے لیا یا جائے گا
 تاں جے طالب علم تے عام سکالر
 ایہناں توں استفادہ کر سکن۔ اوہناں دا
 فیصلہ بہت ای سلاہن جوگ اے۔
 خاص طور تے ڈاکٹر اسلم رانا ہوراں
 دے ایس مقالے توں بعد ڈاکٹر
 سرفراز حسین قاضی تے ڈاکٹر آفتاب
 احمد نقوی دے مقالیاں نوں سامنے
 لیاون وی لوڑا اے۔

ڈاکٹر اسلم رانا ہوراں دا
 ایہ مقالہ جتھے جو شوا فضل الدین دی
 حیاتی لکھتاں تے ادلی خد متاں بارے
 بھرویں جانکاری دیدا اے۔ اوتھے
 بہت ساریاں نویاں جھپتاں وی سامنے
 لے کے آوند اے۔ ڈاکٹر اسلم رانا

ہوراں نے جس لکھن تے محبت نال
 جو شوا فضل الدین دے نثر تے ترجے
 تے صحت کیتی اے کہ تحقیق دا ای نہیں
 سگوں تنقید دے اچھے معیار دی وی
 دس پاؤندا اے۔

انت تے میں ڈاکٹر عصمت
 اللہ زاہد ہوراں نوں مبارک باد دینا
 اے کہ اوہناں نہ صرف اک مرحوم
 دوست دے تحقیقی شہکار نوں پڑھن
 ہاراں تیک پہنچا دتا اے سگوں سانوں
 پنجابی تحقیق تے تنقید دے ایس شہکار
 نوں پڑھن دا موقع دتا اے۔

کھوج دے ایس شمارے داخل ۲۰۰
 روپے دے تے ایس دے کل صفحے
 ۳۸۰ نیں۔ ایس نوں شعبہ پنجابی
 پنجاب یونیورسٹی لاہور دے پتے توں
 منگویا جا سکدا اے۔

☆☆☆☆☆

اقبال درویش دی

”د عشق سوغاتاں“

ابو ظہیری وسدے شاعر اقبال
 درویش ہوراں دا پہلیں دا شعری مجموعہ
 ”عشق سوغاتاں“ دے سر تاویں بیٹھ
 چھپ کے سامنے آیا اے۔ اہدے وچ
 شاعری دے سارے انگ موجود نیں۔
 اہد احمد توں ہندی اے تے فیروختاں
 شامل نیں بعد وچ عارفانہ کلام تے
 کافیاں توں ہندے ہوئے غزل تے پنج

دے نیں۔ غزلاں توں بعد چو مصرعے
 نظماں نامچے تے گیت شامل نیں۔

دیسوں دور وسدے شاعر اں
 ہار ایہناں شاعری وچ وی پردیس دے
 دکھ تے اکلا پے دا کرب پایا جاند اے۔
 وطن دی محبت دی مہلت تے واپس
 پر تن دی تاہنگ ایہناں شاعری وچ
 وی ہلکورے مار دی اے۔ کتاب دی
 جلد کئی تے کاغذ دھیا اے۔ صفحے ۲۰۲
 تے مل ۸۰ روپے دے۔

☆☆☆☆☆

مرید کے وچ مشاعرہ

پچھلے دنیں مرید
 وسدے بجاں انور اداس اشرف ماجد
 تے اصغر وارثی نے اک محفل مشاعرہ
 داسر مداح کیتا۔ صدارت جرنی توں
 آئے معروف شاعر شکیل عیش ہوراں
 کیتی جد کہ محمد اقبال زبانی تے اختر ہاشمی
 اچھے پروہنے سن۔ مشاعرے دا نام
 الیاس آتش ہوراں تلاوت قرآن پاک
 نال منہیا جد کہ کاشف نوبہ کاشف
 ہوراں سرکار انبیاء دے حضور خدوات
 نعت پیش کیتا۔ ایس محفل مشاعرہ وچ
 کلام ستاون والیاں وچ کاشف نوبہ
 کاشف غلام شبیر عاصم نادر خاں
 سنگریال الیاس آتش ریاض انب
 عبد یوسنی چراغ الدین چراغ عالم
 الرسول منور انصاری فرید محبوب
 اصغر وارثی نور محمد کبیر ارشد اقبال

ارشاد 'خلیفہ سراج الدین درویش' انور
اداس 'اختر ہاشمی' اقبال زخمی کے صدر
مجلس طفیل گلش شامل بن۔

رپورٹ: کاشف نوید

☆☆☆☆☆

سحر سلیم دی مومنہ وکھالی

سلیم آفتاب سلیم قصوری دی
دے پہلے شعری مجموعے "سحر سلیم"
دی مومنہ وکھالی تصور وچ ہوئی۔ دوہتی
نشست مجلس مشاعرہ سی۔ تفصیلی

رپورٹ ستمبر دے شمارے وچ پڑھنا

☆☆☆☆☆

ابر شاہ وارثی ایوارڈ

پچھلے دنیں پنجابی اکیڈمی
لمان دلوں "ابر شاہ وارثی ایوارڈ"
وڈن دی تقریب منعقد کیتی گئی جسہدی
صدارت مجلس وارث شاہ لمان دے
صدر مہنگور صابری ہوراں کیتی جد کہ
سہان خصوصی ولی محمد واجد ہوری
بن۔ ایس تقریب وچ لمان دے شیخ
سہان لکھاریاں پروفیسر حسین سحر
حبیب قانق (مرحوم) نوید شہزاد
خالد اقبال تے حامد کرم پوری ہوراں
نوں ادھتیاں دیاں ادلی خدمات دے
اعتراف وچ ابر شاہ وارثی ایوارڈ تے
تقریبی اسناد پیش کیتیاں گئیاں۔ مختلف
مقررین نے ایوارڈ یافتگان دی حیاتی
تے فن تے مہر دین گل بات کیتی۔

رپورٹ۔ شفیق آصف

مرکزی پنجابی بورڈ دا
تعزیتی اکٹھ

پچھلے دنیاں پنجابی دے مشہور
لکھاری شاعر تے کھوجکار ممتاز بلوچ
ہوراں دی ماں جی ایس جہان توں چلانا
کر گئیاں۔ ایس سلسلے وچ مرکزی پنجابی
بورڈ دا اک تعزیتی اکٹھ یعقوب ابوالخیری
ہوراں دی صدارت وچ ہویا جسہدے
وچ مرحومہ لئی پیش دی دعا کیتی گئی
تے ممتاز بلوچ ہوراں نال ہمدردی دا
اظہار کیتا گیا۔ اجلاس وچ سجاد ظہری
صابر سوداکی، طاہر شیرازی، ارشاد
سجود، غلام علی وفاق، اختر کمرل، انیس
انصاری، معین تاج، احمد ثور، حسین
زیدی، ابراہیم عدیل تے جاوید رسوا
نے رلت کیتی۔

رپورٹ۔ اختر کمرل

☆☆☆☆☆

مجلس ہاشم شاہ نارووال
دا تعزیتی اکٹھ

مجلس ہاشم شاہ نارووال دی چہتر
چھاویں اک تعزیتی اکٹھ مجلس دے
جنرل سیکٹری ہوراں دے ڈیرے تے
ہویا۔ ایہ اکٹھ سرور ارمان ہوراں دے
اباجی، دلشاد انجم ہوراں دے اباجی،
احسان باجوہ ہوراں دی چاچی جی تے
پنجابی دے لکھیار کھوجکار جاوید

گھنجنجیرا دی کویلے موت پارواں
ہویا۔ اکٹھ وچ مرن والیاں واسطے دعا
کیتی گئی۔ اکٹھ وچ حاضری مہرن والیاں
وچ انوار الحق پنوں، احسان باجوہ، منور
حسین وحید، لیاقت نقیس، دلشاد انجم،
کلیل احمد کلیل، انور مہرا، عبدالحمید
دلدار، احسان الحق، جمشید بابر، شاہد
خان، ممتاز اختر، کنیز قائمہ، زویہ من،
راحیلہ باب، بردا مختار، ہمار باب شامل بن

☆☆☆☆☆

منیر کمال ہوراں نوں صدمہ

پنجابی دے معروف شاعر
منیر احمد کمال ہوراں دی ماں جی چلانا
گئیاں نیں انا للہ وانا الیہ
راجعون دعائے اللہ تعالیٰ مرحومہ
نوں جنت وچ تھاں دیوے تے وارھاں
نوں صبر جمیل۔

☆☆☆☆☆

اصغر وارثی نوں صدمہ

پنجابی دے معروف شاعر
تے "اکھ دا کجیل" دے مصنف اصغر
وارثی ہوراں دے اباجی چاچا کر گئے
نیں انا للہ وانا الیہ راجعون
دعائے اللہ تعالیٰ مرحوم نوں جنت
تھاں دیوے تے وارھاں نوں صبر جمیل۔

☆☆☆☆☆

راوی انڈیا پرائیویٹ

چاول، گندم اور
سورج منگھٹی کی کٹائی
کے لیے ہماری
خدمات حاصل کریں

ایگزیکٹو سروسز جدید مشینری
کلاس کیمپائن ہاؤس

فون - 7721633

چیئرمین شیخ عبدالغفور
101 راوی روڈ لاہور

فون : 7931176

حلیب سوپرٹ کارڈ

سوئی گیس چوک - لاجپت روڈ شاہدرہ لاہور

شادی بیاہ و دیگر تقریبات کے لیے بہترین مٹھائیوں کا مرکز

ماہنامہ
لکھاری لاہور

ادارہ پنجابی لکھاریاں جیاموسی شاہدرہ لاہور